

ZNAMENÍ DOBY

24. ročník

křesťanský časopis pro každého

1992

3

Cena 6,-

Život po životě

Okultismus a spiritismus

- jen společenská hra?

Tajemné duchovno

Politika a křesťanství bylo téma minulého čísla. Víme, že někteří z Vás se vážně ptali, zda politika vůbec patří do křesťanství. Údajně prý dokonce někdo zapochyboval, zda si naše číslo nespletl s nějakým úplně jiným časopisem... Otázka po vztahu politiky a křesťanství je však zásadní a tak naléhavá, že jsme považovali za důležité se jí věnovat. Stáli jsme před volbami, a proto to bylo pro některé z Vás mimořádně závažné téma. Snad pro mnohé byly či jsou právě volby životní otázkou číslo jedna.

Ale život jde dál. Za chvíli zjistíme, že to, co nás ještě před chvílí mimořádně zajímalo, je nedůležité nebo alespoň méně důležité. Co je vlastně nejdůležitější?

Vždy je to tak, že se nám celá řada věcí a hodnot nabízí a často (snažíme se zvykat si na reklamu) až podbízí. Jedním z velmi zajímavých a pro lidi lákavých témat je to, co jsem zkratkou nazval "TAJEMNÉ DUCHOVNO". Domnívám se, že důležitou úlohu v dnešní situaci má mít správná osvěta. Tedy dobrá orientace mezi proudy a vlivy, uprostřed kterých žijeme. Jde také o žebříček hodnot. A proto také o snahu pomoci vhodným způsobem, aby se člověk vyznal ve světě "tajemného duchovna". Celá řada lidí – dříve tvrdých materialistů – dnes začíná přiznávat nebo dokonce počítat s tím, že cosi existuje, že se osobně přesvědčili, že "to funguje". Co si tady je, funguje to a působí. Co to je?

Moderní člověk chce být nezávislý a rád se vyzná. Má rád přehled a orientaci. Právě k tomu má přispět toto číslo. Jsou v něm články, které Vám mají pomoci vyznat se v té tajemné duchovní oblasti. Vláda ČSFR se rozhodla vyhlásit rok 1992 rokem vzdělávání a výchovy. Domníváme se, že toto číslo může být naším malým příspěvkem k tomuto roku – příspěvkem pro lepší orientaci našich čtenářů. Letošní rok chápeme v našem prostředí především jako rok Jana Amose Komenského. V čem byl přínos tohoto velkého Čecha do pokladnice našich i světových dějin? Na to se snažíme dát odpověď v každém čísle tohoto ročníku, ale v tomto čísle zvlášť. Jan Amos Komenský na závěr své životní cesty napsal Unum necessarium (Jednoho jest potřebí). Jde o zralé dílo zkušeného a životem těžce zkoušeného muže, který mnohokrát musel ve svém životě přehodnotit své postoje, aby na závěr vyznal: Jen jednoho jest potřebí...

Přál bych si, aby každý z nás včas pochopil, co ve svém životě opravdu potřebuje. Řada hodnot i věcí velmi zajímavých má jen dočasnou, omezenou platnost. Mnohé přitažlivé a lákavé pod "zorným úhlem věčnosti" přestává být zajímavé. Co je to "jedno potřebné"? – K tomu, aby si to každý mohl ujasnit, má pomoci toto číslo. Věřím, že i Vy přijdete k závěru, že ne "co", ale KDO je odpovědí.

Handwritten signature

Obsah

4 Život po životě ano, ale ne bez vzkříšení

Četli jste také Moodyho knihu Život po životě? Jaký je váš názor na problematiku, o které pojednává? Součástí článku je zajímavý rozhovor s primátem MUDr. Jaroslavem Kašparů.

6 New Age – Nový věk, nebo starý podvod?

Základní informace o dnes mimořádně rychle se šířícím hnutí Nového věku (s konkrétními ukázkami setkání s tímto hnutím), které postupně zasahuje Československo a stává se výzvou pro tradiční struktury, proto také i pro křesťanství.

1	Okultismus a spiritismus
– jen společenská hra
2	Od astrologie až po zařikávání
3	Místo děravých cisteren
– pramen vod živých
8	Jako bych sahal na jedovatého hada
9	Jak to vlastně je
10	Nauč se kontrolovat sám sebe
11	Aby mě nebolelo u srdce
12	Miluj ho
Sám
13	Mám vás ráda, lidi
V čem spočívá velikost
Jana Amose Komenského
14	Abeceda – u...umění
Svoboda
15	Veliké věci
Epistola otázek
16	Aktuality ze světa

Okultismus a spiritismus

— jen společenská hra?

V posledních letech přibývá stále více lidí, kteří věří v nadpřirozený svět. Dříve platil názor: "Věřím jenom tomu, co vidím." Ateisté prohlašovali všechny duchovní zkušenosti za sugesci, projekci slabé psychiky a fantazie, náboženství za opium. Dnes je situace jiná. Náboženství je v módě. Zásadní odklon od materialistického smýšlení prodělala celá kulturní sféra. Tuto změnu sledujeme ve všech sdělovacích prostředcích a je samozřejmé, že zanechává své stopy. Rozrostli se "proutkaři", "lidoví léčitelé", astrologové, jasnovidci, magnetizéři, mágové, vykladači karet apod. Jako by teď chtěli všichni dohonit ztracených čtyřicet let a dokázat, že duchovno existuje. A řekneme si otevřeně, že jejich snaha má výsledky. Jejich metody fungují, lidé jim věří a spolupracují s nimi.

Žel, že nevíme, kolik procent Čechů a Slováků věří například horoskopům, mágii, léčení na dálku, modernímu kouzelnictví atd. Například v sousedním Německu asi patnáct milionů lidí věří astrologii a osm milionů se podle ní řídí. Průzkumy dokonce ukázaly, že pravidelně čte horoskopy 63 procent obyvatel. Evangelické centrum pro světonázorové otázky ve Stuttgartu se domnívá, že ve Spolkové republice žije více než 10 000 přívrženců čarodějnictví. Pokud jde o okultismus jako fenomén, předpokládá se, že okultismus praktikuje přes tři miliony Němců. O Francouzích se říká, že daleko více peněz dávají za věštění, čarodějnictví a vyhánění démonů než na vědecký výzkum. V celosvětovém měřítku se počítá s dvaceti pěti miliony lidí, kteří podporují spiritistické hnutí. Mezi mnohými lidmi našly velký ohlas také filmy s okultní tematikou.

Okultismus má své učedníky i mezi fanoušky rockové hudby, zvláště typu hardrock a heavy metal. Ve svých písních zpívají o satanu, čarodějnicích a demonech. Na mnohé mladé lidi to působí jako úspěšná osvěta pro praktický okultismus a spiritismus. Ve srovnání s 35 000 evangelickými a katolickými faráři je v Německu na finančním úřadě zaregistrováno asi 90 000 věstců.

Do této nové vlny náboženství bychom měli zařadit také parapsychologii, mantiku nebo i spolupráci s tzv. bytostmi UFO. Ve všech těchto směrech se nabízí spojení s domněle neznámou mocí. Hlavně mezi mladými lidmi se provádějí pokusy kontaktovat se s neznámými silami pomocí pohybování stolečkou, sklenicí nebo kyvadla. Náboženskovědecký institut jedné berlínské univerzity zveřejnil své průzkumy o roli pověry mezi školáky. Z pozorování a ze zpráv učitelů, vychovatelů, psychologů, sociologů a dětských lékařů vyplývá, že okultismem je nadšeno na 30 – 40 procent dětí (zvláště ve velkoměstech). Některé děti se pravidelně účastní spiritistických seancí, jednáji podle horoskopu, pohybu sklenic, chodí pro rady za kartáři, orientují se podle jasnovidců, drží si talismany atd. Velmi brzy však děti zjistí, že se nejedná jen o společenskou hru. Přestože okultnímu fenoménu vůbec nerozumějí, jejich rozhodování a psychika už je v jeho závislosti. Sezení, na kterých se doptávají "duchů z onoho světa", má na děti obrovský vliv. Okultní praktiky způsobují psychické poruchy, návaly strachu a hrůzné sny. To, čemu člověk pevně věří, ovlivňuje jeho život. Jsou známy případy, kdy například na otázku: "Jak dlouho budu žít?", dostaly děti přesné datum smrti a jedno z nich bylo tak dohnáno až k sebevraždě.

Velmi módní se stává, že různé skupiny používají satana, Lucifera jako metaforu zla. Satan – ďábel se však stále častěji stává i krvavou "rekvizitou" novodobé černé magie. Šíří se móda fanatického uctívání ďábla, démonických rituálů a tajných satanských sekt. S jejich růstem zároveň roste i počet rituálních vražd, jejichž výskyt nezná hranice státu. Šokující zprávy přicházejí nejen ze Spojených států nebo západní Evropy. Mnohé případy jsou známy i z naší země nebo například z bývalé NDR a Maďarska.

Co je příčinou rozmachu okultismu a spiritismu?

U mladých lidí nebo dětí je na počátku zvědavost. Chtějí vědět, jak to funguje... Mezi mnohými mladými přívrženci jsou ti, kteří mají nevyřešené vnitřní problémy. Nejčastěji se jedná o nejistotu, ztrátu vlastní hodno-

tam se snaží navázat komunikaci s tajemnými silami, od kterých si slibují pochopení a pomoc.

Rozmach okultních směrů je také důsledkem toho, že především rodiče, ale i škola a církev s mladými otevřeně nehovoří například o problémech, které se týkají zamilovanosti, osudu, Boha, strachu a smrti. Všeobecně je pravda, že pseudonáboženské skupiny, okultní a spiritistické kluby jsou nejvíce úspěšné v dobách nejistoty. A nejistotu cítí především mladší generace, protože neví, jak se bude vyvíjet celý její budoucí život.

Je na to lék?

Ve vztahu k dětem a mládeži to jsou především rodiče, kteří by měli znát problémy svých dětí a pomáhat jim je řešit. Pak je zde škola, která by do své péče neměla zahrnovat jen "hlavu" žáků a studentů. V neposlední řadě je zde církev. Ta by měla svědčit o Boží pravdě tak, jak je zjevena v Bibli. Myslím tím na pravdu o satanu jako skutečné a mocné duchovní bytosti, nejen jako symbolu zla. Musíme si co nejdříve udělat jasno v tom, podle čeho budeme posuzovat výše jmenované směry, které usilují o naši důvěru. Rozhodující je pravda o Ježíši Kristu, který nad satanem zvítězil. Důležité je vědět o důsledcích Kristova vítězství. Pro nás to znamená, že ve víře v něho, modlitbou a posluš-

ty, neschopnost navázat přátelství, všeobecné problémy spojené s pubertou, strach z války nebo ekologického ohrožení. Tyto stavy je vedou k tomu, že vyhledávají různé skupiny, které se scházejí třeba ve sklepech a

ností jeho rad můžeme nad zlem zvítězit i my. Jen to už jednou musíme zkusit. Nebo to musíme zkusit znovu. Poradíme to také všem, kteří to ještě nevědí.

Dušan Kučera

Od až po Astrologie Zařikávání

Astrologie

Je to názor, podle kterého osud člověka těsně souvisí se seskupením hvězd a planet při jeho narození, hvězdy a planety mají magický vliv na osud člověka a podle jejich postavení je prý možno předvídat budoucí události.

Čarování

Běžně se tím míní činnost, kterou provozuje obvykle ženská bytost, která ovládá magické síly a škodí lidem. Čarodějnice, ale i čarodějové ovládají kouzla. Jsou známi i v předkřesťanských a někřesťanských náboženstvích. Čarování se objevovalo i ve starých kultech plodnosti. Je to víra v čáry, že lze ovládat nadpřirozené síly pomocí určitých obřadů a úkonů.

Exorcismus

Pod tímto pojmem rozumíme vymítání d'ábla. Účelem exorcismu je tzv. posedlého člověka d'ábla zbavit. Pomáhat exorcismu mají různá vykuřování, určité byliny, posvěcené předměty, svěcená voda atd. Jsou různé druhy exorcismu, např. bohoslužebný, podle přesně stanovených pravidel, jiný používá drogy.

Kouzelnictví

Tímto výrazem rozumíme přinejmenším dvě varianty: jednak kouzelnictví pomocí triků, tedy obrátne, zručné manipulátorství. Potom okultní kouzelnictví. Zatímco trikové kouzelnictví provádí své kousky pomocí extrémně rychlého jednání, okultní kouzelnictví pracuje pomocí magického jednání. Magie a kouzelnictví jsou spolu těsně spjaty. Hranice mezi trikem, podvodem a pravou magií jsou pro diváka jen těžko rozeznatelné.

Magická 6. a 7. kniha Mojžíšova

Z magických knih je nejznámější "6. a 7. kniha Mojžíšova". Je ještě celá řada dalších "Mojžíšových knih", tzv. "pozdních spisů", které přišly v minulém století na knižní trh a skryly se pod jméno Mojžíše. Ten ovšem s nimi nemá nic společného. Vůbec všechny tyto zmiňované knihy nemají s biblickými Mojžíšovými knihami nic společného, protože jejich obsah je zcela spiritistický.

New Age (Nový věk)

Pod pojmem New Age rozumíme v první řadě skupiny lidí, kteří se snaží zachránit naši zemi od zla (např. Mother Gaea). Proto chtějí navázat kontakt mezi duchy v přírodě a člověkem. K tomu používají meditaci, čarodějnictví a evokaci (vybavování představ). Okultistické projevy v New Age jsou nazývány "šamanismus" nebo "magické uzdravování". Souhrnně se k New Age někdy počítají i různá hnutí a organizace, které s vlastním New Age nemají mnoho společného.

Okultismus

Název vznikl z latinského "occultus" – temný, skrytý, utajený. Pod tento pojem zahrnujeme celý soubor tajných nauk charakterizovaných snahou ovlivňovat přírodní děje magickými prostředky, zvláštní technikou a zvláštními vědomostmi. K tomu se používá kouzelnictví (magie), astrologie, mantika (věšectví), telepatie a uzdravování duchem od "lékaře ze záhrobí". To uzdravování se děje pomocí média (člověka jako zprostředkujícího komunikačního článku mezi metapsychickým světem a

objektivní realitou). V tomto případě se jedná bezpochyby o nejnebezpečnější formu okultismu. K okultistickým novým náboženstvím patří různé směry, jako je např. transcendentální meditace apod.

Pohybování skleniček

Účastníci spiritistických sedánek postaví na desku stolu skleničky dnem vzhůru. Na jednu namalují slovo "Ano", na druhou "Ne". Na další skleničky napíší čísla od 0 do 9 a jednotlivá písmena abecedy. Účastníci se dotýkají prsty skleniček, které samy začnou "běžet". Z pořadí písmen nebo číslic sestavují různá

gii a pověru, avšak v žádném případě o věci, které by měly něco společného s křesťanskou vírou.

Spiritismus

Slovo pochází z latinského "spiritus" – duch. Je to víra, že je možno stýkat se s duchy zemřelých. Duch se projevuje prostřednictvím média nebo rozličnými zvuky (např. klepáním, nadzvedáváním předmětů ap.). Spiritismus není nějakým novým hnutím, nýbrž jen praktickým zařikáváním duchů založeným na staré pohané víře v nesmrtnost duše. Vyvolávání duchů se praktikovalo už ve staré Číně, v Indii, v Řecku, Egyptě a

"poselství". Jsou přesvědčeni, že to jsou zprávy ze záhrobí. Účast na těchto sedánek způsobuje u lidí velký strach. Lidé se stávají na nich závislí. Proto je třeba se jich varovat a ani si s nimi nezačínat. Doplatilo na to už mnoho lidí.

Pověra

Je to falešná a nepodložená víra v neskutečnou souvislost mezi různými jevy. Od doby osvícenství se termín pověra používá pro všechny způsoby myšlení, které odporují vědecké představě o světě.

Řetězové dopisy

Jsou to dopisy, které se posílají na adresu různých lidí. Adresát má obdrženy dopis několikrát opsat podle uvedeného návodu a zaslat svým známým. Kdo tento příkaz uposlechne, toho prý potká štěstí, naproti tomu, kdo neuposlechne a tento řetěz postupného opisování přeruší, toho potká neštěstí. V přiloženém návodu se těm, kteří neuposlechnou, přímo vyhrožuje: "neignorujte to, ono to funguje!" Hrozby ukazují jasně, že se u těchto dopisů jedná o ma-

v Římě. Avšak nikdy a nikde nebyl tak rozšířen jako v dnešní kultuře Americe. V USA působí dnes milióny spiritistů. Desítky jejich organizací vydávají ročně stovky knih a časopisů. Spiritistické sekty zdůrazňují zpravidla velmi silně víru v tzv. ztělesnění (inkarnaci nebo materializovanou podobu) vyvolaného ducha.

Talismany

Jsou to určité předměty nebo písemnosti, kterým se připisuje síla působit kladně, tedy k dobru toho, kdo je nosí. Upevňují prý zdraví, přinášejí štěstí ve hře, v lásce apod. Někdy se prodávají za velké peníze, avšak pozitivní účinek nemají. U některých lidí způsobují takovou závislost, že se bez nich neobejdou.

"Uzdravující modlitba"

"Modlitba", kterou zde máme na mysli, nemá s pravou křesťanskou modlitbou nic společného. Je to pověřivé zneužití modlitby, kterou se vynucuje uzdravení. Při ní se používají

kouzelná zaříkávání. Víra v sílu těchto "uzdravujících modlitebníků" nestaví na křesťanském základě. Před těmito "uzdravovateli" varujeme, protože zde vzniká osobní závislost člověka hledajícího pomoc na magické síle modlitebníka a uzdravovatele. K takovému modlitebníku pak chodí lidé o radu i v jiných životních otázkách.

Uhranutí

Je to pověra, že je možno pohledem nebo čarováním někomu ublížit, např. způsobit nevolnost, zarazit plodnost, růst ap. Ublížení nebo škoda se tedy dá přenést magickým způsobem. Tuto moc mají prý zvláště čarodějnice a kouzelníci. Jako obranou proti uhranutí mají sloužit náušnice, amulety (hodně rozšířené v Orientu) i malé medailonky.

Věštění

Jde o domnělé poznání budoucnosti z různých znamení, příp. ze "styku" s nadpřirozenými bytostmi. S věštěním se setkáváme už u starověkých národů. Např. Římané věštili z vnitřností zvířat, z letu ptáků, podle "hrůzných úkazů", "podle blesku" ap. V Řecku byla proslavena věštitelna v Delfách, kde věštila Sibyla, omámená výparem spalovaných omamných rostlin. Tzv. Sibylina proroctví se čas od času znovu objevují přizpůsobená nové situaci. Dnes je hodně druhů věštevství, např. jasnovidectví, vykládání karet nebo nám většinou chce namluvit budoucnost podle kávové sedliny, čte z ruky, vykládá horoskop, ptá se duchů ap. Vždy však se jedná o odhalení budoucnosti. Každou z těchto forem věštění bible přísně odsuzuje. Lidé, kteří se chodí radit k věstkyním, se na věštbě stávají závislí. Závislost na věštbě, a s tím spojené psychologické ovlivňování ukazují, že věštění je mimořádně nebezpečné.

Zaříkávání

Jedná se o odříkávání nějakých magických formulí. Jejich účelem je vypuzení nemoci u lidí nebo zvířat. V lidových pověrách je známé např. zaříkávání bradavic.

Je pozoruhodné, jak biblická proročká kniha ze 6.-7. století př. Kr. je aktuální právě v současné době. Byl to prorok Jeremiáš, který zaznamenal toto Boží prohlášení: "Dvojí zlo spáchal můj lid: Opustili mne, zdroj živých vod, a vytesali si cisterny rozpukané, jež vodu neudrží." (Jer 2,13)

Prorok Jeremiáš mluvil k tehdejší lidem, kteří byli Božím lidem. Dnes bychom řekli – k církvi. Pokud však někdo používá označení "křesťanský národ", může to vztáhnout i na něj. Ve starozákonní době to byli Izraelci, a právě ti se obrátili k Bohu zády. Opustili "studnici živých vod", z které vyvěrá veškeré dobro a požehnání. Pracně si vykopali "cisterny", které měly rozpukané, děravé dno a neudržely žádnou vodu.

Boží lid se v té době odvrátil od svého Pána, zdroje pravdy, a přijímal pohanské názory i s praxí. Místo aby jednali podle zjevené Boží vůle, doptávali se domnělých duchů zemřelých lidí. Už v dřívějších letech je napomínal prorok Izaiáš (8, 19, 20): "Řeknou vám: Dotazujte se duchů zemřelých a jasnovidců, kteří sípají a mumlají. Což se lid nemá dotazovat svého Boha? Na živé se má ptát mrtvých? K zákonu a svědectví! Což oni neříkají takové slovo, že mu nevzejde jitřní záře?" Ještě v dřívějších staletích nařídil podle Božího příkazu Mojžíš toto: "Ať se u tebe nevyskytne... věštec, obírající se věštbami, mrakopavec ani hadač ani čaroděj ani zaklínač ani ten, kdo se doptává duchů zemřelých, ani jasnovidce ani ten, kdo se dotazuje mrtvých." (5 Moj 18, 10, 11) Lid však neposlechl, a proto ho Hospodin kárá.

Jednoho hříchu se Izrael dopustil tím, že zapřel pravdu. Druhý hřích spočíval ve vymyšlení lži, která měla popřenou pravdu nahradit. Každý, kdo opustí Boha, si ovšem začne dělat bůžky. Člověk totiž musí něco "pít". Kdo opustí živý pramen, připravuje si náhradní cisternu. Z duchovního hlediska to však jsou děravé cisterny. Z těch se nikdo nemohl napít. Lidé odcházeli zklamání a poníženi, podobně jako ti, o kterých píše dál Jeremiáš: "Jejich vznešení posílají svou čelad pro vodu. Ta chodí k nádržím a vodu nenachází, vrací se s prázdnými nádobami. Stydí se a hanbí a zakrývá si hlavu." (Jer 14,3)

Stejně tak všichni ti, kteří začnou používat protibiblické praktiky a hledají řešení svých životních problémů v okultismu, se musí zklamat. Navíc za to platí vysokou cenu – duchovní a psychickou závislost na okultních silách. Jejich duše zůstávají prázdné, a to tak dlouho, dokud nepřijdou v pokoře k Ježíši Kristu, aby je od závislosti osvobodil.

Proč právě k Ježíši? V evangeliu podle Jana čteme: "V poslední, velký den svátků Ježíš vystoupil a zvolal: Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, proudy živé vody poplynou z jeho nitra, jak praví Písmo." (Jan 7,37,38) Ježíš zde mluvil o sobě jako o tom, na kom se naplnila slova proroka Izaiáše (12,3,6): "S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy... Jásej a plesej, ty, která bydlíš na Sijónu, neboť Veliký je ve tvém středu – Svatý Izrael." Ježíš tehdy mluvil ke svému lidu, ale bylo velmi málo těch, kteří jej byli ochotni poslouchat.

Dnešní lidstvo má možnost jako nikdy předtím slyšet poselství o Ježíši Kristu a o jeho spasitelném díle, a to z kazatelen, z tisku, z rozhlasu i televize. Prodávají se milióny biblí. Denně se tisíce spousta křesťanské literatury. S údivem však zjišťujeme, že

Místo děravých cisteren

– pramen živých vod

nevidanou měrou se šíří také pověra, okultismus a spiritismus. Všude se veřejně prodávají horoskopy. Některé podniky přímo zaměstnávají své astrology. Studenti ve volných chvílích provozují "pohybování stolečků", pendlování a kladou otázky neznámým veličinám. Prý "jen tak z legrace", ale jedná se o okultní praktiky a stávají se závislými na temných silách, které podle bible musíme označit za démonské. Milióny lidí se snaží kontaktovat s domnělými duchy zemřelých lidí, a zatím se dostávají do styku s démonským světem, před kterým varuje 5. kniha Mojžíšova. Takové praktiky už totiž provozovali staří Egypťané, Babylóňané a vůbec pohanské národy. Apoštol Pavel, který znal nejen učení Izraele, ale i pohanská náboženství, říká v 1 Kor 10,20: "To, co pohané obětují, obětují démonům, a ne Bohu. Nechci, abyste vešli ve společnost s démony. Nemůžete pít kalich Páně i kalich démonů. Nemůžete mít účast na stole Páně i na stole démonů."

Základním předpokladem falešného učení o možnosti styku s mrtvými je nebiblický názor o automatické nesmrtnosti člověka. Písmo jen o Bohu praví: "On jediný je nesmrtelný a přebývá v nepostupitelném světle; jeho nikdo z lidí neviděl a nemůže uvidět. Jemu patří čest a věčná moc." (1 Tim 6, 16) Všechny bytosti jsou svou existencí závislé na něm. My všichni jsme smrtelní. Nesmrtnost můžeme obdržet teprve v den velkého druhého adventu, při vzkříšení. Bible neví nic o stěhování duší po smrti, neví nic o reinkarnaci, o možnosti styku se zemřelými. Naopak říká: "Živí totiž vědí, že zemrou, mrtví nevědí zholu nic..." (Kaz 9,5) Bible mluví jen o skutečné smrti duše a o skutečném vzkříšení v těle.

Chceme-li být věrni Písmu, musíme také praktikovat jen jeden "kult", kult trojjediného živého Boha, který je "pramenem živých vod". Všechny ostatní kulty patří do kategorie "děravých cisteren". Ani sebesvětější lidé z dob starozákonních nebo novozákonních nemohou být předmětem našich modliteb a uctívání. Bible nic takového nezná. Naopak nás upozorňuje, že "vysedávání v hrobech" a u hrobů mrtvých "svatých" nemá žádný spásenosný význam (viz Iz 65,3,4). Zkušenosti s vyslyšením modliteb k mrtvým světcům nemohou být zkušenosti s živým Bohem, ale s tajuplnými silami. Když Ježíš mluvil o svém Otci, připomněl jeho slova: "Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův a Bůh Jákobův. On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých." (Mat 22,32)

A to je rozdíl! To je pramen živých vod místo děravých cisteren.

Miloslav Šustek

Život po životě ano, ale ne bez vzkříšení

Neuspokojitelná touha po poznání se nechce zastavit před ničím, ani před smrtí. Předpokládá, že jak se jí podařilo najít řešení už v tolika oblastech života, tak se jí podaří vyřešit i záhady smrti a umírání. Lidé od nepaměti hledají odpověď na problém smrti, která nakonec stráví každého člověka. Přitom jí vůbec nezáleží na tom, zda má před sebou člověka bohatého či chudého, vzdělaného či nevzdělaného, vysoce postaveného či podřízeného, věřícího či ateistu. Smrt se týká prostě všech. Snad právě proto vzbudil tak velký zájem dr. Raymond A. Moody svou knihou *Život po životě*. Kniha se stala bestsellerem nejen ve Spojených státech, ale brzy i v Evropě a celém světě. Dnes jsou už známy tři jeho knihy: *Život po životě*, *Úvahy o životě po životě* a *Světlo po životě* (v češtině vydal Odeon, 1991). Stejným problémem se zabývala také psychiatricka dr. Elisabeth Kübler-Rossová. Zajímavé je, že oba při svém zkoumání, které probíhalo nezávisle na sobě, dospěli ke stejným výsledkům.

Cím vlastně Moody vzbudil takový zájem? Už v době studií (vystudoval filozofii a medicínu) se zabýval nevysvětlitelnými jevy v hraniční oblasti mezi životem a smrtí. Po mnoha přednáškách o thanatologických otázkách vzbudil značnou pozornost tím, když ve své knize zaznamenal výsledky asi 150 rozhovorů s lidmi, kteří vyprávěli o svých zážitcích při tzv. klinické smrti, ze které se po oživovacích pokusech dostali zpět do normálního života.

Přes mnohé rozdíly v popisu těchto prožitků z nich lze vyčíst až 15 symptomů, které se ve větší nebo menší míře opakují ve všech případech. Takový modelový případ popisuje dr. Moody asi takto:

Člověk umírá a slyší, jak lékař prohlašuje, že zemřel. Slyší různé nepříjemné zvuky a zároveň cítí, že se rychle pohy-

buje nějakým tunelem. Pak se najednou octne mimo své fyzické tělo. Z povzdálí to své tělo sleduje... Postupně se přizpůsobuje svému novému stavu. Pak k němu přicházejí jiní, aby jej přivítali a pomohli mu. Vidí duše zemřelých příbuzných a přátel a nakonec se před ním objevuje jakýsi laskavý duch – jakási bytost ze světla. Ta přivede "zemřelého" k tomu, aby zhodnotil svůj život a pomůže mu v tom panoramatickou projekcí důležitých událostí jeho života. V určité chvíli má pocit, že se přiblížil k nějaké hranici, která asi dělí život pozemský od života budoucího, ale on pozná, že se musí vrátit zpět, že jeho čas ještě nenadešel. V tom okamžiku váhá, protože se vrátit nechce. Je přemožen novými pocity radosti, lásky a míru. Potom se však přece jen vrátí ke svému fyzickému tělu a žije dál jako předtím. Později se o své zkušenosti snaží mluvit s jinými, ale naráží na potíže. Buď se setkává s nepochopením nebo nemůže najít správná slova, která by dokázala přiměřeně vystihnout jeho nadpozemské zážitky. Přesto však to, co zažil, hluboce ovlivní jeho další život, především jeho názor na smrt a vztah k životu.

Proč to uvádím? Mnozí totiž věří tomu, že právě tyto zážitky jsou důkazem, že člověk žije dál i po své smrti jako nějaká duchovní bytost. I když to Moodyho kniha neříká, mnoho lidí k takovému závěru dochází. Je pravda, že je k tomu tak trochu navádí titul knihy – *Život po životě*.

Co si o tom máme myslet? Je možné na základě těchto zážitků věřit v posmrtný život? Smíme to pokládat za vědecké stanovisko? Anebo zde lidé vyměňují víru v biblickou naději ve vzkříšení, kterou nám dává Ježíš Kristus, za jinou víru – tentokrát za lidské mínění?

To jsou zajímavé otázky nejen pro filozofy a teology, ale také pro lékaře. Proto jsem se roz-

hodl, že o některé odpovědi požádám MUDr. Jaroslava Kašparů, svého přítele z katolické církve, který je v současné době primářem psychiatrického oddělení městské nemocnice v Pelhřimově. Sešli jsme se v moderních prostorách Katolické fakulty Karlovy univerzity brzy ráno, právě před přijímacími pohovory. A tak dříve než začal pan doktor klást otázky kandidátům bohosloví, položil jsem několik otázek já jemu:

Prosím tě, jak si vysvětluješ ty výpovědi lidí, které zaznamenal dr. Moody?

Odborně zde mluvíme o tzv. "Lazarově syndromu". Je to soubor příznaků, které prožívá člověk při přechodu z klinické smrti do biologické smrti. V té době dochází k zástavě srdce, přerušení jeho funkce, a tím k nedokrevní mozku. Tu dochází ke stavům, které popisují Moody a Rossová. Podobnost těch výpovědí svědčí o tom, že se jedná o vyložené lidskou záležitost, se kterou se můžeme setkat ve všech kulturách a náboženstvích.

Dobře. Jsou zde ty zážitky z klinické smrti. Teď je však důležité, co z těch zkušeností budeme vyvozovat?

Moodyho kniha měla velký efekt. Reakce se vyvíjela asi dvěma směry. Jedni tou knihou chtěli vysvětlit posmrtný život a druzí chtějí vysvětlit ten jev – proč lidé procházejí takovými zážitky.

To tedy znamená, že proti jednoduchému pochopení Moodyho "jako" důkazu posmrtného života povstala nějaká opozice?

Ano. Do opozice patří především biochemikové. Ti říkají, že to, co Moody popisuje, není známka přechodu z jedné formy života do druhé formy, z animální formy do spirituální, ale že se jedná o běžné změny, které nastávají při zastavení průtoku krve mozkem. To je důvod,

proč dochází k řadě biochemických reakcí, které spolu souvisejí a které vyvolávají různé stavy a vize. Podle nich se tedy jedná o halucinace, které následují po anoxii – nedostatku kyslíku atd. Pak tu jsou neurofyziologové. Jejich kritika zpochybňuje zároveň i biochemiky. Ptají se, proč by měly být ty halucinace u každého stejné? Biochemie je v podstatě exaktní věda, kdežto neurofyziologové si uvědomují jedinečnost a originalitu každé osobnosti. Z praxe vědí, že např. po nějakých drogách halucinuje každý jinak, kdežto výpovědi lidí o zážitcích z klinické smrti jsou přibližně stejné, a to jim je velmi podezřelé.

Někteří tento jev dokonce spojují s parapsychologií nebo přímo s okultismem. Co na to říkáš?

Určitě se jedná o zajímavý jev. Nemyslím si však, že by to mělo automaticky něco společného s parapsychologií nebo okultismem. Do parapsychologických sfér se člověk dostává pomocí své vůle. Teprve pak s nimi může spolupracovat. Zde však máme lidi, kteří jsou ve stavu naprosté bezmocnosti. Jako křesťan si nemyslím ani to, že by člověk musel mít teď strach, že se na něj při umírání vrhnou nějaké parapsychologické – okultní síly, které by ho začaly manipulovat nebo mu nějak začaly škodit. I ve styku s okultní mocí je přece důležitá osobní

spolupráce. Myslím si tedy, že se zde nejedná ani o důkaz parapsychologie ani o důkaz posmrtného života. Osobně se k těmto věcem stavím jako k něčemu, co sice není zcela vysvětlitelné, ale také nic nepodporuje.

Vysvětluješ psychologicky i to, že se umírající setkávají např. s mrtvými příbuznými?

Ano. Mohli bychom to vysvětlit pomocí funkce vědomí a

ve mne, neumře na věky." (Jan 11, 25–26) V tom spočívá naše naděje. Proto se ani katolická církev k tomu jevu nijak nevyjadřovala. Stavět na Moodyho poznátcích? To bychom stavěli na velmi "tenkém ledě"!

Takže je to biblický pohled, který tě v tom směru určuje?

Takové jevy můžeme s jistotou posuzovat především na základě biblického poznání. To,

pak by byl stejně spasen. Je to vše dost nejasné. Ale také jsou to jen subjektivní prožitky, které nic nedokazují. Ani ti lidé nevědí, co bude potom, kam se ve svých prožitcích už nedostali.

Co však říkáš tomu, že katolická církev učí, že duše po smrti žije dál?

Samozřejmě, že lze říci, že Moody jako by nahrával katolické nauce. Katolickou nauku bych však nikdy nezdůvodňoval prožitky v klinické smrti. Nepoužíval bych tyto zkušenosti ani v pastoračních hovorech, protože nic nedokazují.

Poděkoval jsem za odpovědi, které pokládám za dobrou orientaci v problému. Možná, že i vás napadá, že by teď stálo za to, kdybychom mohli položit některé otázky přímo Moodymu. Protože bych však služební výdaje s tím spojené asi nezdůvodnil, zvolil jsem jinou možnost. Pročtěme si znovu a pozorně některé Moodyho výroky:

1. Moody sice říká, že posmrtný život patří "k nejpodstatnějším výrazům lidské víry", nikde však netvrdí, že by jeho kniha chtěla posmrtný život nějak "dokazovat".

2. Ve své druhé knize si Moody doslova stěžuje na lidskou nedočkavost v tomto směru: "Ačkoli jsem jasně a zřetelně prohlásil, že se nepokouším dokazovat existenci posmrtného života, přesto to nepomáhá a mnozí lidé, s nimiž hovořím, stále s tím nejsou spokojeni." Dále vysvětluje, že "tu jde o psychologickou otázku, a ne o záležitost, o níž je možné rozhodnout prostředky logiky, a kterou bych chtěl někomu vnutit." (str. 166–167)

3. O vztahu své knihy k vědě Moody otevřeně napsal: "Jsem první, kdo uznal, že studie, kterou jsem podnikl, není přísně vědecká..." (str. 177)

4. Na str. 167 čteme, do které oblasti řadí úvahy o existenci života po smrti: "Dospěl jsem k tomu, že otázky existence života po smrti považuji za věc víry..."

5. Přestože takový závěr je věcí víry, Moody hned na to dodal, že "prožitky blízkosti smrti se nesmějí zneužít jako zá-

minka k zdůvodnění nějakého nového kultu."

6. Moody si je vědom mnoha nejasností i protikladností svého výzkumu, a tak u něj čteme i toto upozornění: "Chtěl bych varovat badatele před chybným závěrem, že někdo, kdo byl 'mrtev' a zažil přitom určitou zkušenost, ví už nyní o všem, co se děje na druhé straně. Nikdo se nevrátil ze 'smrti' s přesvědčením o své neomylnosti a vševědouce o otázkách života na onom světě." (str. 183)

7. Velmi cenná je jeho rada i pro budoucí nadšence myšlenky posmrtného života: "Domnívám se, že velký masový výzkumný projekt s cílem dokázat existenci života po smrti, by byl počínem pomýleným a při dnešním stavu našich vědomostí i přehnaně ctižádostivým. Podle mého názoru existenci života po smrti nikdy nedokážeme, spolehne-li se jen na vědu." (str. 184)

8. Zůstává ještě jedna nezodpovězená otázka: Jestliže bible i logika odvádějí od spolehání se na lidské závěry v tak závažných věcech, jako je smrt a s ní související smysl života, proč se tolik lidí hlásí k životu po životě? Moody odpovídá: "Nesmíme zapomenout, že je to pouze náš vlastní strach před konečností smrti, který nás nutí, abychom od člověka s prožitkem blízkosti smrti žádali důkaz existence života po smrti" (str. 185)

Co dodat závěrem? Bude-li chtít, abychom se mohli těšit na "věčné mládí" a nesmrtelnost, o které jsme slyšeli už jako děti z pohádek, budeme se muset poctivě vrátit k osobě a dílu Ježíše Krista. Jeho slova totiž nejsou z pohádky, to je skutečnost. □

Dušan Kučera

podvědomí. Člověk ve vědomí ví, že mu někdo blízký zemřel. Podvědomě se však s ním touží setkat. Při umírání už vědomí nefunguje a začíná převládat podvědomí. Proto bych se přikláněl k tomu, že se zde děje něco s podvědomím, které vyhasíná později než vlastní zástava srdeční činnosti a mozková smrt. Tento úsek zážitků trvá objektivně velmi krátkou dobu (snad ani ne minutu). Jen subjektivní dojem umírajícího je dlouhý.

Jak se k tomu jevu stavíš osobně jako člověk znalý bible?

Rozhodně jsem proti, aby se o Moodyho opírala církev a křesťané. Jestliže věříme ve zmrtvýchvstání Ježíše Krista, nepotřebujeme pro věčný život jiné důkazy. Ježíš jasně řekl: "Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří

o čem právě mluvíme, je jev, který vědecky zatím nedovedeme vysvětlit. Je to tajemství. Ale v životě pracujeme s mnoha tajemstvími.

Já si myslím, že v těch prožitcích zásadně chybí jakýkoliv vztah k Ježíši Kristu a k překonání hříchu. To "světlo", které ti lidé vidí, je neosobní. Cítím zde jisté duchovní nebezpečí, protože nesprávné interpretace těchto zkušeností vedou přinejmenším k odvedení pozornosti, ne-li přímo k popření pravdy o smrti, kterou představuje bible.

S tím souhlasím. Problém vidím rovněž v tom, že ti lidé vidí jasné rozlišení mezi dobrem a zlem až při umírání. Toto zjištění přitom nemá další vliv na setkání s tím "světem". Důsledně vzato by to znamenalo, že je možné žít jakkoliv a až "po životě" bude lidem sděleno, co bylo dobré a co zlé. Člověk by prošel jakousi inventurou, ale

New Age

Slyšeli jste už ten pojem? Je možné, že ještě ne. Ale určitě jste se už setkali s filozofií New Age (Nový věk). Pokud aspoň občas sledujete televizi, rádio a nějaké časopisy, museli jste na ni narážet. Např. jste mohli zaslechnout návod k relaxaci a meditaci,

Nový věk,

nebo starý podvod?

Hnutí Nového věku je jako povodeň. Nezadržitelně se šíří a proniká všude. Je všude a nikde. Nemá žádné oficiální představitele, pevnou organizační strukturu, a přesto počet jeho přívrženců stále stoupá. Dnes se jich odhaduje na víc než 200 miliónů. Jsou mezi nimi přední vědci, státníci, umělci, politici, náboženští představitelé. Jeho učení se dotýká všech oblastí života – vědy, umění, zdraví, přírody, politiky, výchovy, zábavy, náboženství. Je reakcí na obavy, nejistotu, úzkost, kterou v člověku vyvolává politická a ekonomická situace, násilí, přetechnizovanost života a fanatismus různých směrů. Je to pokus, jak smířit vědecké poznatky s tajemnými schopnostmi a silami, které jsou v nás a okolo nás.

Hnutí učí, že s novým tisíciletím přijde Nový věk (New Age) míru, jednoty, spravedlnosti, lásky. Přináší nové poznání a učí, že nastane, až lidé dospějí k tomuto poznání.

O jaké poznání se jedná? Vše stojí na učení, že duch a hmota jsou jen rozdílné formy kosmické energie. Hmotný svět a bůh jsou totožné. Bůh není bytost, není stvořitelem. Stvořitelská moc je přítomna v každém z nás, proto můžeme svět přetvořit a stát se pány svého osudu. Jak toho člověk může dosáhnout? Vývojem, ne však v darwinistickém pojetí, ale ve smyslu přerodu, růstu osobnosti nebo převtělením. Cílem je dosáhnout stavu blaženosti (nirvány), kterého jako první dosáhl Ježíš Kristus. Každý člověk je potenciálním Kristem, každý se vyvíjí nebo převtěluje tak dlouho, dokud nedosáhne tohoto vyššího stavu bytí. K dosažení tohoto stavu napomáhají různé techniky transpersonální psychologie, meditace, pohyb (tanec, cvičení, jóga), hudba, hypnóza, drogy a další. V duchovní oblasti je pro tento cíl možné navázat spojení s duchovním světem, s mrtvými a dokonce se satanem. "Když se člověk vydá na cestu hledání svého "já", vydává se na veliké stvořitelské dobrodružství ..., které spočívá v pochopení zodpovědnosti za mikroskopický svět, jehož je bohem. Bytost, která člověku pomáhá dosáhnout tohoto bodu, je Lucifer..., anděl lidského vývoje," píše David Spangler, jeden z vlivných vůdců hnutí New Age.

Důsledkem tohoto učení je respekt k vlastnímu tělu. Klade se důraz na životosprávu a využívá se tradičních i tzv. alternativních forem léčení. Hnutí učí, že člověk je obklopen magnetickým polem (aura) vyzařovaným ze sedmi tělesných center. Nemoc je chápána jako porušení rovnováhy magnetického pole. Tomuto pojetí odpovídají i způsoby léčení.

Dalším logickým důsledkem této panteistické filozofie je respekt k přírodě. Hnutí Nového věku se silně angažuje v ekologické oblasti. Ochrana přírody se chápe jako klíč k problémům politickým, ekonomickým, sociálním a vojenským. To je důvod, proč se toto hnutí tak silně angažuje také v boji za mír,

který vám tak něžně podával hlas ženy při doprovodu poklidné a vláčné hudby: "...Nyní prohlédneme vnitřním zrakem celé svoje tělo a uvědomujeme si, jak je uvolněné, osvobozené od tíhy, lehounké, svaly jsou vláčné... Jsme jako svíčka změkklá v plameni, klidně a měkkounce a lehce zároveň spočíváme a náš přirozený dech osvobozuje naše nitro, naši mysl... Naše lehkost přichází ještě zřetelněji a opět se stáváme mlhovinou a vědomím putujícím

Prožitek kosmické jednoty

Léčivé hry s energií

Schůzky s tajemnem

Je to dobré, už jedou,
už jsou v "tom"...

Prožitek bezvýchodnosti nebo pekla

v prostoru... Pomalu, pomaličku stoupáme. Je až překvapující, jak snadno se nám to daří... Plujeme, vše kolem je přátelské, měkké, objímající a naše vědomí vnímá vše, co je obklopuje... Náhle jsme schopni vnímat vztahy a souvislosti, jaké nejsme schopni registrovat svými pěti smysly... Je to prazvláštní a přitom tak blízké a přirozené..."

To je úryvek už ze starší rozhlasové relace: "Relaxace, meditace" (potom vznikla podobná relace "Schůzky s tajemnem" a "Klub hledačů radosti"), kterou vedla PhDr. Patricie Tervinová, CSc. Svou práci nazývá "duchovní" a vysvětluje, že "meditační, relaxační pořad by mohl být pojítkem mezi posluchači a světem na jiné, nové úrovni..." Studovala obor, kterému se říká transpersonální psychologie. Její práce se setkala s obrovským ohlasem. Spolupracuje s jakýmsi putujícím centrem duchovního růstu Herba Magica. O jednom speciálním soustředění, které vedla Patricie, připravil reportáž Josef Chuchma v časopisu Mladý svět č. 36/1991. Nazval ji "Reportáž o cestě tam, odkud už není návratu".

Na podobných setkáních se účastníci učí uvolňovat, relaxovat, soustředit, cítit energetické proudy, laskavé doteky země..." Lidé se

tam učí "dýchat", ale jedna paní se přitom setkala i se svým mrtvým synem. Zeptala se ho, proč zemřel, a on jí prý nějakým způsobem odpověděl, že jeho úkolem bylo jen matce ukázat, že může mít děti, protože je delší dobu mít nemohla.

Některé své zážitky v tomto kursu popisuje pan Chuchma takto:

"Dech ležících se prohlubuje a zrychluje. Hudba! Dramatická a rytmická hudba! Silný nástup, který předesílá, co se za moment stane. Nebo ne za moment? Už nevímám čas. Zdá se mi, že to následuje okamžitě: první výkřiky. Lekám se. Otáčím se: naproti u okna se svíjí dlouhonohá a dlouhohlavá blondýna Martina. A křičí. Ježíši, ta křičí! Co jí kdo dělá? A vedle ní Zuzana. Křičí, až pláče. Obě křičí a pláč! Zuzana si tlačí ruce na podbřišek, pak zase na žaludek, vypadá to, že se jí chce zvratet. Trpí? ..."

"Pavel, povoláním vojenský psychiatr, ležící nejbližší reproboden, už tancuje jako domorodec okolo ohně. Propadl se do jiné civilizace. Karel u zdi je hrozivě strnulý, tvář mu zesedla, má pootevřená ústa, vypadá mrtvolně. Co se to s ním děje? ..."

"Liborovo tělo zápasí. Patricie Libora povzbuzuje: Vyjádři to, vyjádři to! Poper se s námi! Teď už Libor musí tou křečí projít. Není návratu, tak jako není návratu pro všechny ty, kteří tímhle projdou, kteří tohle zažijí. Pak už se prostě na některé věci díváte jinak, to, co se vám ještě včera zdálo nemožné, se může zdát přirozené."

"Vše, co se děje, spěje k závěrečné blaženosti, přispívá k růstu osobnosti... křeče, nářek, křik, hysterický smích se slévají do jednoho mohutného emočního toku, v němž padlo vše, na co jsme zvyklí, v němž jsou v troskách bariéry všedních dní."

Slova jako "tunel", "Bůh", "šaman", "ráj", "peklo", "dávne civilizace", "had", "božské oko", "chrám" a další taková tu padají zcela běžně. "Cestuje se tu časem a prostorem, stáletími, vesmírem."

"Pokud se člověk "povede", je jiný než při příjezdu. Uvolní se svaly v tváři, i celé tělo – více mu naslouchá. Zklidní se duše. Začne se věřit ve vlastní síly. Je tu chuť jít dál na své cestě životem."

To jsou některé z typických prožitků, které také patří k hnutí New Age. Mnoho lidí je takovým kursem možná nadšeno, protože mají za to, že poznali, co člověk potřebuje v dnešní neosobní a přetechizované společnosti. Kritičtější člověk si však po seznámení se s takovými jevy klade řadu otázek, které se zcela určitě vybavují také čtenářům znalým bible:

Jak si máme tyto stavy vysvětlit? Jak je možné, že se při "dýchání" někdo setkává s mrtvým? Proč ti lidé poroživají tak zvláštní stavy? Jedná se skutečně jen o "laskavé doteky země", neškodné energetické proudy a duchovní síly? Jsou to jen psychologická cvičení, anebo zde rozpoznáváme takové vztahy, které musíme označit jako náboženské?

Určitě by bylo chybou, kdybychom v těchto praktikách viděli pouhou snahu zažít něco senzačního a vzrušujícího. Mnozí lidé hledají skutečný smysl svého života a v tomto hledání jdou dle dne na den. Na druhé straně si však musíme říci, že se

proti válce.

Nový věk má být uveden očekávaným Kristem, nazývaným Maltrea, který v celém světě nastolí mír, jednotu a lásku.

Co je špatného na hnutí, které sjednocuje ducha a hmotu, vědomí a vědomí, člověka a přírodu?

Pro křesťana je toto hnutí nepřijatelné. Panteismus či tento gnostický monismus logicky vede k popření zla. Všechno je bůh, tedy i satan. Jenže není-li zlo, není ani hřích, není tu místo pro pokání, milost, Kristova obětí nemá význam. Tím se ztrácí pro křesťana to nejvýznamnější a nejdůležitější – vztah k Bohu, milujícímu, odpouštějícímu a pomáhajícímu Otci, který je naším Stvořitelem. Proto nejsme nezávislími bohy, ale jeho milovanými syny.

Satan je představován jako anděl světla. Většina lidí dnes popírá existenci satana a nadpřirozené jevy přisuzuje dosud neznámým schopnostem člověka. Zde se však praktikuje komunikace s nadpřirozeným světem, s mrtvými a dokonce i se satanem, což bible přísně odsuzuje (5 Moj 18,9-14).

Není-li Bůh bytost, pak ani bible není Bohem zjevená pravda. Oblíbeným rčením v hnutí Nového věku je věta: "Je to pravda, jestliže tomu věříš." Logika, rozum, strýzlivost jsou obětovány ve prospěch vnitřního hlasu, intuice, pocitu. Cílem je jakýsi druh extáze, silný emocionální prožitek. To je však ten nejistější způsob, jak jíst ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého. Ovoce žádoucí, svůdné, chutnající. Člověk však takovou zkušeností neprochází, aniž by zůstal nepoznamenan.

Člověk se zde vydává na cestu vlastního zbožštění. Je vyzván, aby se zbavil všech dogmat, všech věr a pověr a objevil v sobě zdroj moudrosti a moci. (Když je zdroj moudrosti a moci v člověku, na co pak potřebuje duchy?) Sledujeme-li však historii lidstva, je to nepřetržitá přehlídka důkazů, kam vede kult vlastního já – lidské pýchy a sobectví. Že by právě tyto "hodnoty" měly být zanedlouho základem nového ráje na zemi?

Vize Nového věku je spojována s příchodem Mesiáše – Maltrey a se zavedením myšlenek New Age jako celosvětového náboženství. Již dnes se však hrozí sankcemi těm, kteří toto učení nepřijmou. A tak ve jménu jednoty, míru, spravedlnosti a lásky se formuje nový totalitní systém.

Připomeňme si, že již v zahradě Eden ďábel lidem sliboval, že budou jako bohové, že nepropadnou smrti, a když budou jíst ze zakázaného, otevrou se jim oči (1 Moj 3,4.5).

Podstata hnutí Nového věku je stará jako sám svět. □

Miroslav Kyslík

hnutí nacházejí určité řešení. Pomáhá jim to k životu, který už nepřežívá jen ze dne na den. Na druhé straně si však musíme říci, že se jedná o alternativu vůči křesťanství. A jako takovou bychom ji měli hodnotit biblí a také tím, do jaké míry dokáže tento nový duchovní systém uspokojit skutečné duchovní potřeby člověka.

U Jana 10,10 Ježíš prohlašuje: "Já jsem přišel, aby měli život a měli ho v hojnosti." Uvědomme si, jak velkou autoritu Ježíš představuje. On je Vykupitel světa, Boží Syn, Stvořitel vesmíru. On nabízí lidem život! Jaký život? Skutečný a věčný. □

podával ruku ženě středního věku, pracující v malé kuchyňce. Na otázku "Jak se vede?" ztišila hlas a s obavou i strachem v očích nám vyprávěla věci, které mi spíše připomínaly nějaký filmový horor, než realitu všedních dnů jiho-moravské vesnice. – Desítky hadů plazících se po pokojích, – myši běžící po domku ve stovkách, – kameny ohrožující malého Ládku, kdykoliv vyšel z domku ven... To byla výpověď vyděšené ženy. "Nemohu klidně usnout a do každého nového dne se probouzím ve strachu, co nového

všechno šikovně odhodil dřívě, než mi je ukázal... Nechali jsme ho tedy stát dál ode dveří a pozorně sledovali každý jeho pohyb.

Netrvalo dlouho a zvuk, jako když někdo hodí malý kamínek na dřevěné dveře, se ozval znovu. "To není možné. Kluk má ruce v kapsách a my stojíme kolem něho..."

Poprvé mne zamrazilo, když jsem po klepnutí do dveří na vlastní oči uviděl kutálející se odražený kamínek. A pak jsem už z údivu nevyčázel.

přikutáel k nohám vyděšených sousedů. Byl velký jako moje pěst. Ženy s výkřikem hrůzy utíkaly k brance zahrady a chlapi odcházeli za nimi se slovy: "S tím nechceme mít nic společného... V tom jsou nějaké čary."

S přibývajícím večerem se zvětšovaly i kameny vrhané na dveře. Bylo nám z toho všem úzko. Dávno mi už bylo jasné, že se nejedná o halucinace či špatný žert malého chlapce. A tak když se do tmy pozdního večera ozvala rána zvláště silná a můj přítel přinesl kámen velký jako hlava,

Jako bych sahal na jedovatého

Tenkrát mi bylo, jako bych si sáhl na jedovatého hada. Je tomu už víc jak 15 let a ještě dnes mi chodí mráz po zádech, když si na to vzpomenu.

Toho odpoledne ke mně přijel můj kolega a vzrušeným hlasem mi říká: "Jaroslave, obleč se a pojď se mnou na Radějov. Děje se tam divné věci. Někdo, koho není vidět, hází po chlapci jedné naší přítelkyně kameny. Právě mi telefonovala. Je bezradná a má velký strach. Slíbil jsem, že tam přijedeme, abychom ji uklidnili..."

Usmíval jsem se nad neviditelností záhadného vrhače kamenů a tvrdil jsem, že zcela určitě až tam přijedeme my, tak se záhada konat nebude. "Asi je v nějakém stresu a ty kameny jsou jenom výplodem její podrážděné nervové soustavy..." Nakonec jsem se kolegovi naléhání podvolil a za několik minut jsme se hnali autem směrem k Radějovu. Po cestě jsme se ještě zastavili pro jednoho našeho kamaráda a všichni jsme napjatě očekávali, co se bude dít dál. Zaparkovali jsme u domu, který byl tak záhadně postižen.

"Vidíš," říkám svému kolegovi, "tajemný vrhač kamenů má právě dovolenou. Kluk si hraje venku s míčem a žádné kameny na něj nelítají. Otoč to nazpět, já mám doma práci..."

"No, když už jsme jeli takový kus cesty, tak se alespoň poptáme, co se tu vlastně děje!", přemlouval mne kamarád a já jej neochotně následoval do malého vesnického domku, který byl postaven uprostřed velké oplocené zahrady. Kluci, kteří si hráli před domkem, nás pozdravili a nevytápali při tom tak vystrašeně, jak bych z vyprávění Ludvíka očekával.

"Asi ta kaše nebude tak horká," pomyslel jsem si, když jsem

mi zase přinesl. Já to snad už se zdravým rozumem ani nepřežiji...", vypráví se slzami v očích. Pokoušíme se ji uklidnit a ptáme se, proč má takový strach, když kluci si venku docela klidně hrají.

"Víte, oni to snad jako děcka ani nedomýšlejí, ale já jsem z toho úplně nešťastná" a znovu se dala do pláče.

"Ale proč se trápíte? Vždyť na chlapce venku ty kameny už nelétají...", snažím se ji uklidnit.

"To proto, že nestojí u dveří. Ale v okamžiku, když se k nim přiblíží, začne to znovu. Pojďte se podívat, jestli mi nevěříte." Zdálo se nám to všechno příliš fantastické, a tak jsme vyšli před dům v očekávání, co se bude dít.

"Ládku," zavolala paní svého nejstaršího chlapce, "postav se ke dveřím, ať pánové vidí, co se tu u nás děje." Chlapec přišel ke dveřím a my s napětím čekali, co se bude dít.

Nic – vůbec nic!

"Vidíte," říkám svým kamarádům, "záhada se nekoná. Přesně jak jsem předpovídal... To jsou jenom nervy. Paní potřebuje nějaké sedativum a pořádně se vyspat."

Vtom něco kleplo do vchodových dveří domku, u kterých stál desetiletý Ládek. – "Že by to byla jeho práce?" Pozoruji malého chlapce přede dveřmi. "Asi chce trochu postrašit mamku a rukou ukrytou za zády klepe prstem do dveří. No samozřejmě, záhada je objasněna. Má v ruce pár kamínků a tím straší svou starostlivou maminku..."

"Stoupni si kousek dál od těch dveří," říkám mu. "A ukaž, co máš v ruce!" Byl jsem přesvědčen, že jsem celé záhadě přišel na kloub. Trochu mne překvapilo, že dlaně chlapce byly prázdné. Ale to mohlo být také tím, že

Zajímavé bylo, že nikdo z nás neviděl žádný kámen letět směrem ke dveřím, ale ten odražený jsme mohli sledovat ještě v pohybu všichni. Stoupl jsem si z boku, abych mohl vidět, z kterého směru kameny přilétají, ale bylo to marné; vidět bylo vždycky jen ty odražené. Nechtěl jsem věřit svým očím, ale tuto mou pozorovanou skutečnost potvrzovali i moji kolegové, kteří byli překvapeni stejně jako já.

"Někdo po Ládkovi střílí z praku. Prohledejme pořádně celou zahradu!" napadlo někoho. A tak jsme prošli zahradu metr za metrem. Nezapomněli jsme ani na koruny stromů a prošmejdili jsme i široké okolí za plotem. Nikde ani živáčka. Nakonec jsem si ověřil, že odražený kámen (každou minutu přilétaly větší), který jsem viděl kutálet se od dveří, nemohl hodit někdo zdaleka, protože zvuk, který vyvolal jeho úder do dveří, odpovídal hoďu tímto kamenem ze vzdálenosti maximálně tak tří metrů (To jsme si několikrát experimentálně vyzkoušeli.) A o praku se už vůbec nedá mluvit.

Běhali jsme po zahradě a okolí víc než tři hodiny, až to bylo sousedům podezřelé. Na naše vysvětlování měli jenom pohrdavý úsměv a radili nám, ať se nenecháme zbalamutit nějakým nesmyslným povídáním "staré báby".

Pomalu se začalo šefit a my byli se svým pátráním tam, kde jsme začali. Kolemjdoucí skupina asi šesti sousedů také pochybovala o pravdivosti našeho vyprávění a chtěli nám pomoci. Sotva však vešli do zahrady a přiblížili se ke dveřím domku, ozvala se taková rána do dveří, že nám všem v žilách ztuhla krev a odražený kámen, který jsme ke dveřím neviděli přilétnout, se

vážící více než 5 kg, který před jeho očima nabyl viditelnosti teprve po úderu do dveří, vzdali jsme své marné pátrání po původci toho všeho. Všichni jsme měli pořádně nahnáno. Takovým kamenem dohodit od plotu ke dveřím, to by byl úctyhodný výkon i pro dobře trénovaného atleta a dveře by to určitě nevydržely bez viditelného poškození. Usoudili jsme, že ty kameny mohly na dveře dopadat z maximální vzdálenosti dvou až tří metrů. A tam prokazatelně kromě nás hlídajících nikdo jiný nebyl.

Bylo mi, jako bych sáhl na jedovatého hada. Svírala mne úzkost a měl jsem strach z neznámé moci, která tu kolem nás evidentně působila. Sešli jsme se všichni v domku, abychom společně prosili Boha o pomoc v této pro nás bezvýchodné situaci a odevzdali se do jeho ochrany. Vždyť v Božím slově čteme, že je těm, kteří ho prosí, připraven pomoci v každém jejich životním problému. A tento byl nad naše síly. Tehdy jsem více než kdy jindy ocenil

přednosti modlitby a možnost spo-
lehnout se na moc, která je větší
než ta lidská.

Teprve dlouho po této udá-
losti jsem se dozvěděl, že matka
postižené paní nemohla odpustit
své dceři, že se zabývá studiem
bible u adventistů a pomoc k od-
strašovací akci hledala u spiritistů.

Spousta lidí, jak jsem je po-
znal, má tendenci bagatelizovat
věci, kterým nerozumí, a podobné
jevy označovat jako výmysly
narušené psychiky. Já sám patřím
k těm, kteří za "kouzelnic-
kým" uměním vždy nejdříve hle-

ce spojili do kruhu prsty svých
rukou a ironickými vtipky začali
vyvolávat "duchy". S úžasem, ale
i obavami zjistili, že "to fungu-
je". Počáteční "nevinná" zábava
se začala měnit v tragédii ve chvíli,
kdy se někteří z nich stali závislými
na této moci a ta pak začala sil-
ně ovlivňovat jejich myšlení a činy.
Když poznali, že přestat v ni věřit už
jaksi nejde a potlačit její vliv se také
nedaří, začali propadat pasivní bez-
naději. Zůstal jim jen jakýsi zoufalý
pocit spoutání a závislosti.

Armáda, která nepočítá s exis-
tencí nepřítele, bude jeho nena-
dalým útokem zaskočena a spěje
k porážce. Když americký prezi-
dent Bush důvěrně varoval Gor-
bačova na základě informací své
rozvědky před možností vojen-
ského puče v jeho zemi, ten něco
podobného vůbec nepřipouštěl...
Proto byl také zaskočen svými
politickými oponenty akcí, na kte-
rou nebyl ani trochu připraven.

Vzhledem k této skutečnos-
tem je proto možné více rozumět
naléhavému a tolikrát opakova-
nému varování bible před půso-
bením nepřítele Božího i člověka
– satana. V epistole Pavla Efesz-
ským 6,12 čteme, že nám nehrozí
jen nebezpečí různých fyzických
osob (nebo třeba zbraní hromad-
ného ničení), vůči kterým jsme
bděle na stráži, ale že jde o du-
chovní oblast, kterou dosud mno-
zí lidé chápou jen jako výmysl
středověku a záležitost bytosti
z pohádek. "Čert Mates" a jemu
"nadřazený Lucifer" jsou před-
stavováni jako "jelimánci", nad
kterými vyzraje kdejaká "Káča".
Úsměvné pohádkové televizní ho-
rory pro děti otupují vnímavost
pro vážné nebezpečí. A ten sku-
tečný satan, před kterým nás bible
varuje, využívá vždy znovu u dal-
ších obětí moment překvapení,
aby je dostal do svého područí.

Před nedávem se na pultech
obchodníků s knihami objevila
"Satanská bible". "Proč ne?" říkají
stroze ekonomicky myslící pro-
dáváci, "tak dobře šla na odbyt –
lépe než ta klasická, kterou má-
me na pultě." A tak pár korun pro-
vizí je pro mnohé cennější než
životní štěstí nejdříve zvědavé-
ho naivky.

"Kdo nechce, ať nechte. Kaž-
dý má přece právo volby. Je de-
mokratické." – Ale ne každý si plně
uvědomuje nebezpečí, které je
ukryto v pozadí. Zabývat se věc-
mi okultními – tajemnými – vy-
padá zpočátku velmi dobrodruž-
né a přitažlivé. Jen málo je těch,
kteří se o ně začínají zajímat s tou-
hou sloužit satanu a stát se jeho
otrokem. Mnoho je však těch,
kteří se z vlivu, do kterého se do-
stali, už nemohou vymanit. Jako

by sáhl na jedovatého hada. Na
počátku je nevinný zájem, snaha
prozkoumat tajemné možnosti, jen
tak z legrace si něco přechystat anebo
vyzkoušet. "Vždyť jde jen o
nevinnou hrou..." slýcháme čes-
to. To jsou mikroskopické trhli-
ny v hrázi proti duchovnímu zlu.
A je to už jen otázka času, kdy –
symbolicky řečeno – "vody" této
"přehrady" zaplaví nic netušícího
člověka.

Sám Ježíš nás varuje před ne-
správným hodnocením takové si-
tuace v našem životě a vede nás
k opatrnosti a bdělosti vůči práci
tohoto duchovního nepřítele. Pro-
střednictvím bible nám říká, že pod
vlivem této duchovní bytosti "vy-
stanou lžimesiášové a lžiproroci a
budou předvádět znamení a zázra-
ky, aby svedli i vyvolené." Ježíš ří-
ká: "Vy se však mějte na pozoru!
Všecko jsem vám řekl předem."
Druhému příchodu Ježíše na zem
bude podle zpráv bible předcházet
působení satanovo: "... bude činit
veliká znamení, dokonce oheň z ne-
be nechá před zraky lidí sestoupit
na zem... Bude jimi svádět obyva-
tele země." (Zj 13,13,14)

Obraťme svůj zájem k věcem,
které jsou pro menší atraktivnost
často opomíjeny. Otevř svou mysl
i srdce té moci, která nikdy ne-
zotročuje, ale pomáhá a léčí. Mo-
ci, jejíž vliv je ověřen mnohými
zkušenostmi. Spolehněme na to-
ho, který má moc zlomit i ta du-
chovní pouta, do nichž jsme mnoh-
dy z neznalosti vložili i své "ruce".

Řekni své "ano" Ježíši, a on ochrá-
ní a bude-li třeba, osvobodí i tebe.

Ale tak jako satan nemůže
proti vůli člověka působit v jeho
životě, dokud mu to on sám
neumožní svým zájmem, tak ani
Ježíš nemůže prokázat svou moc
u tebe, dokud se mu sám vědomě
nesvěříš. Jsi svobodná bytost a
tvůj osud je ve tvých rukou! Ko-
mu dáš právo jej ovlivňovat? Buď
moudrý a s věcmi svého duchov-
ního nepřítele neexperimentuj!
Mohlo by to dopadnout tak, jako
bys sáhl na jedovatého hada. □

Jaroslav Šlosárek

Jak to je?

Co – anebo spíše kdo je
v pozadí?

Jsem jeden z těch, kteří to ta-
jemné "házení kamenů", o kte-
rém se píše v předchozím článku,
viděl na vlastní oči. Víím, že do-
konce přijela policie – i se psem.
Smáli se, že nikde nikdo není, že
to jsou halucinace. Vtom přišel
Láďák ze školy. Pozdravil a vešel
na dvorek. V té chvíli přiletěl ka-
men a přímo před těmi policisty
udeřil do venkovních dveří. Poli-
cisté chtěli poslat psa, aby hledal
pachatele, ale pes stihl ocas mezi
nohy, sklopil uši, nakrčil se a za-
čal žalostně kňučet. Starší policista
si nervózně zapaloval cigaretu.
Přiletěl další kámen, policisté
nasedli do auta a řekli: "S ducha-
ma bojovat nemůžeme" – a odjeli.

Žijeme na konci 20. století,
kterým vrcholí tzv. vědecko-techni-
cká revoluce. Zdá se, že před
zkoumavým zrakem člověka už
nic, žádné tajemno neobstojí.
Věci a jevy mají své jasně zjisti-
telné příčiny, které jsou hmotné
povahy. Padá tajemství složení
hmoty a Niels Bohr sestavuje mo-
del atomu. Předtím Marie Curie-
ová – Skłodowska objevuje v ura-
nové rudě prvek rádium, který způ-
sobil zařetí uranových solí.

Tatáž Marie ale zasedne ko-
lem kulatého stolečku při spiritis-
tické seanci, protože si řekla to-
též, co jiný velký fyzik lord Kel-
vin: "Když je skutečností, že hmo-
tu lze rozložit v neviditelné záře-
ní, není pak možná nějaká nevi-
ditelná forma existence života po
smrti?"

A co by asi řekl ten nositel
rádostné zprávy o vítězství u Ma-
ratónu (jejíž doručení ho stálo ži-
vot), když 40 km běhu zcela strá-
vilo jeho síly, na náš rozhlas a
televizi? Zdanlivě zde působí
přes prázdny prostor bez viditel-
ného nositele. Vííme, že to tak ne-
ní. Nositelem je elektromagne-
tické vlnění pronikající prosto-
rem vesmíru. Je reálné, existující,
měřitelné a účinkující, i když na-
ším okem neviditelné.

Materialisticky ladění vědci a
lékaři – a nemylně se, oni jimi
dále jsou, i když politické impé-
rium, které mělo materialismus
za státní ideologii se zhroutilo –
samočřejmě nad vším tajemnem
mávnou rukou. "Žádné létající
kameny bez viditelného, hmotné-
ho činitele nemohou létat."

hada

dají šikovnost rukou nebo vyná-
lězavou technickou vybavenost.
Televizní show Davida Cooper-
fielda ve mně vyvolává více do-
jem trikového televizního sestřih-
u než přesvědčivého kouzla.
Vím, že mnozí podobně smýš-
lející lidé stejně klasifikují různé
nadpřirozené projevy, o kterých
se dozvídají z vyprávění dru-
hých. O to však nebezpečnější je
pak jejich osobní setkání s pro-
jevem moci, v jejíž existenci ne-
věřili a kterou neuznávali. Když
se takový racionálně uvažující
člověk sám svými vlastními smys-
ly nezvratně přesvědčí, že v to-
to případě nejde o podvod ani o
šikovnost rukou či využití mož-
ností technického arzenálu, je
pak fascinován a zaskočen.

Setkal jsem se s celou řadou
mladých lidí, kteří jen tak z hecu
ve škole zkoušeli, co je pravdy
na možnosti dostat odpovědi na
své otázky od tančícího stolečku.
Dodnes vidím úzkost a strach
v očích mladých středoškoláků ze
třídy mé dcery, kteří na počátku
s bezstarostným úsměvem při svič-

Ale pozor, v tomle našem století, které bylo svědkem štěpení atomů, TV satelitů, Flemingova penicilínu, Bantingova insulinu, kteréžto léky prodloužily život mnoha miliónům lidí, kteří by ještě koncem minulého století neměli proti své cukrovce a jiným chorobám naději, se děje něco podivného.

Stále více lidí se uchyluje pod údajně mocnou ruku "záračných lékařů", kteří údajně léčí svojí "magnetickou silou". Určují diagnózu dokonce na dálku – viz páter Fr. Ferda ze Sušice. Šíří se myšlenky o krásném posmrtném životě, kterým dala podnět Moodyho kniha "Život po životě". Pak se nabízí kontakt s těmi, kteří se již nevrátili do našeho života a zůstali tam – na druhém břehu. Mluví se o jasnovideckém a psychotronickém, pod kterýžto název se zahrnují všechny nevysvětlitelné jevy. Sly-

těto paravědy. Jejich odpůrci ovšem zcela jasně jejich důkazy zpochybňují a vyvracejí.

Přesto. Viděl jsem kameny létat, aniž by je vrhla něčí ruka. Vím i o jiných jevech, že se dějí.

Fyzikální pojetí vesmíru nemusíme měnit, ale duchovní ano! Augustin před patnácti stoletími napsal: "Některým věcem nevěříme, dokud jim neporozumíme. Jiným věcem zase nerozumíme, dokud jim nevěříme."

Pro mne jako křesťana je poslední mírou všech jevů bible – Boží slovo. Bible nám zjevuje pozadí jevů – to, co je za naším hmotným, viditelným a zjištělným světem.

Bible hovoří o padlých andělech. Zjevuje nám skutečnou existenci ďábla, který působí v tomto světě. Myslíme-li na přírodní zákony, je to výjimečné, ale je to možné. (Job 1)

šíme o možnosti psychokineze a pohybování předměty silou vůle.

Že by ty kameny vrhal nějaký psychotrik od sousedů z obývací silou myšlenek? Ne – ne. Velký Angličan – objevitel elektromagnetické indukce Faraday – napsal již v minulém století: "Kdyby se silou vůle mohlo pohout byt jen jedno stéblo, muselo by se změnit celé naše pojetí vesmíru."

Psychotronici se již celá desetiletí snaží dokázat existenci nějakého neznámého "vlnění" podobného elektromagnetickému, které označují za nositele jevů, jako je působení na dálku, ať se jedná o myšlenky, jasnovidecké nebo léčivé síly. Samozřejmě, že se nic nenašlo ani nedokázalo.

Když čteme to, co vyšlo z pera psychotroniců a jejich přívrženců, jsme zaskočeni horou příběhů, statistického vyhodnocení, pokusů svědčících ve prospěch

My jsme se tam v tom domku modlili k Bohu skrze jméno Pána Ježíše, aby zastavil působení toho zlého ducha. Trvalo to jistý čas, ale nakonec přišel konec. Bůh je silnější!

Když se setkáváme s podivnými jevy nebo když v touze po zdraví svém či svých blízkých uvažujeme o návštěvě nějakého "záračného léčitele", uvažujme: Jde o to, abychom uměli rozeznat v každém jednotlivém případě, zda jde o šikovnost nějakého podvodníka, parazitujícího na lidském neštěstí a důvěřivosti, nebo skutečně o prospěšnou schopnost jedince, či o neznámou hru temných duchovních sil. A těm se vyhýbejme za každou cenu.

Pán Ježíš řekl: "Kdo bude chtít... bude umět rozeznat." (Jan 7, 17)

Ludvík Švihálek

Nauč se kontrolovat sám sebe

Každý má své návyky, ty mohou být dobré, nebo špatné. U návyku rozlišujeme tři fáze, které na sebe navazují. Nejprve je to signál, který návyk probudí, potom je to samotné projevení návyku a nakonec mluvíme o výsledku nebo důsledku návyku.

Signály mohou být fyzické (např. hlad), sociální (např. chování rodiny nebo přátel) a emocionální (hněv, strach). Každý návyk má také své následky. Někteří se diví, proč třeba tragické následky nevedou lidi k tomu, aby zanechali své zlovyky, které jim nakonec vždy způsobí velké potíže. Příčin je mnoho. Tři z nich však můžeme vyčlenit jako základní. Za prvé: Několikaminutový příjemný prožitek (např. při požití alkoholu) je pro mnohé lidi mnohem důležitější než určité následky jejich činu. Za druhé: Může to souviset s tím, že člověk, kterého se to týká, nemá kromě svého návyku nic jiného, co by ho aspoň na chvíli "potěšilo". A nakonec za třetí: Je fakt, že člověk si ze dvou zel vybírá to menší. Např. ten, který si zvykl chodit vždy pozdě, nenávidí shon, který ho znervózňuje. Raději snese hněv toho, s kým se měl setkat, než aby se podííil nějakému spěchu.

Když si tyto příčiny uvědomíme, může nám to pomoci ve snaze zbavit se škodlivých návyků. Většina lidí si myslí, že hlavní roli zde hraje síla vůle nebo nějaká jiná vnitřní síla člověka. Jenže sebeovládání, to není jen určitý druh umění, kterému se musíme učit celý život. Sebeovládání je aktivní proces, při kterém si stanovíme cíl pro řešení našeho problému.

Mezi základní principy, které vedou k posílení sebeovládání, patří:

1. Zkoumání a řízení sebe samého

Chceš-li se změnit, musíš poznat sebe samého. Můžeš si zavést deník a zapisovat si do něj vše, co má vztah ke tvému návyku. Pokus se podrobně detailovat okolnosti, během kterých děláš to či ono. Pomůže ti to odhalit signály, tj. události, myšlenky, pocity, situace... které tě nakonec vedou k provedení určitého zlovyku. Strach, zrušení, nespokojenost – to jsou nejrozšířenější signály pro mnohé návyky. Každý den pak nahlédni do svých zápisů v deníku, aby ses cílevědomě naučil vyhýbat se těm nebezpečným signálům, které tvé návyky vyvolávají, anebo abys ty signály alespoň oslabil nebo přerušil.

2. Náhrada zlovyku za dobrý návyk

Svou negativní touhu můžeš lehce překonat tím, že se pokusíš najít zálibu v něčem jiném. Přeorientuj se na jakoukoliv činnost, která má pozitivní charakter. Vždy, když pocítíš, že by ses znovu vrátil ke svému zlovyku, hledej za něj přiměřenou náhradu. To je jedno ze zlatých pravidel, které pomáhají každému, kdo se snaží zbavit se starých, negativních návyků a chce získat nové, pozitivní návyky.

3. Zbavení se zlovyku

Jeden známý výrok říká: "Je lehlé zbavit se zlovyku. Ještě lehlší je začít znovu." Zní to vtipně, ale ne pro člověka, který se skutečně chce zbavit některého ze svých zlovyků. Abychom mohli poznat sebe samého a úspěšně svůj život řídit, musíme se naučit předvídat a rozlišovat "pokušení". Nejlepší způsob pro to, abychom se už nevraceli ke starým návykům, je vypěstovat si nové návyky – pozitivní. O návycích však nemůžeme mluvit jen v bílých nebo černých barvách. V životě se vyskytuje také mnoho "odstínů". Uvádám si, že nikdo není uchráněn před neúspěchem. Proto si nikdy nemysli, že už jsi ztracený, a to třeba proto, že se ti teď něco nedaří. Zkus se dívat na svůj neúspěch jako na náhodnou chybu, na které se učíš. Při formování nových návyků a překonávání starých zvyků má větší význam to, jak smýšlíš a čím se zabýváš.

Harold Sharpnack parafrázoval slova krále Šalomouna: "Jak člověk myslí, takový je. Všechno je možné, když věříš, že to můžeš dosáhnout." Když chceš, můžeš se zbavit svých zlovyků a naučit se dělat pravidelně to, co ti pomůže k plnohodnotnějšímu životu.

P.P.

Aby mě nebolelo u srdce

Srdce patří bezesporu mezi nejdůležitější orgány v lidském těle. Lidské srdce není jenom orgán, který neustále přečerpává krev. V tomto svalu se odehrávají neuvěřitelné pochody a často velmi rychle. Srdce dokáže pohotově reagovat na nejrůznější prožití situace. Trpí při dlouhodobém smutku, při pocitu nenávisti, závidění, dlouhodobé zlosti, nejvíce snad trpí při pocitech strachu a neřešitelnosti situace, která právě nastala. Při dlouhodobé úzkosti se srdce ozve bodavou bolestí v oblasti hrotu srdečního. Při odpočinku svou činnost zpomaluje, při prožívání radosti a pocitu štěstí se rozbuší jako zvon. Při dlouhodobé nejistotě, strachu, duševním rozladění, při prožívání úrazů a stále kumulovaných mrzutostí, doplněných vnitřní nespokojeností, začíná srdce silněji reagovat. V takových případech dochází k tzv. neurogé srdce, to je k lehkému stupni stažení věnčitých tepen vyživujících srdeční sval. Při opakovaném a dlouhodobém svírání těchto cévek může dojít i k následkům na srdci, kterým se odborně říká infarkt myokardu.

Před nedávnem přišel za mnou jeden můj přítel. Býval vždy zdravý. V posledním týdnu však pociťoval nejrůznější bolesti v oblasti srdce. S manželkou prožil několik vážných konfliktních situací hraničících s rozvodem. Děti mu prý nerozumějí, z práce přicházel vždy více unaven a vyčerpan. Potom přistoupila bolest hlavy a občas pobolívání na prsou. Bylo mu přes 50 let. Chtěl se vyrovnat mladším kolegům, v mnohém je i předčit, ale nějak mu to nešlo. Mých rad však neuposlechl. Před dvěma dny večer jako obvykle uleh a náhle se v noci probudil pro silnou šokující, nepřestávající bolest v oblasti srdce. Lapal po dechu. Zavolať manželku, ta viděla smrtelně bledého manžela, ihned zavolala lékaře. Ten konstatoval diagnózu: akutní koronární nedostatečnost srdečního svalu. Nařídil co nejrychleji převoz do nemocnice, kde jsem měl právě službu.

Není to případ ojedinělý. Statistiky říkají, že výskyt kardiovaskulárních chorob (t.j. onemocnění srdce a cév) již překročil výskyt rakoviny, infekčních nemocí, úrazů a mnoha dalších běžných onemocnění. Musíme si uvědomit, že k onemocnění srdce a všech cév má sklon každý člověk. Nejlépe je takovým onemoc-

něním včas předcházet. Začít není nikdy pozdě! Nyní se nám nabízí pouze jedna otázka: Co mám dělat, abych měl co nejdéle zdravé srdce? Určitě nikdo nepohrdne ověřenými radami zkušených lékařů.

Rada první: Dbejte na pravidelné preventivní kontroly u lékaře.

Váš lékař včas pozná, kdy nasadit patřičnou léčbu. Většinou se dnes užívá bylinných výtažků z rostliny náprstníku (lanatosid, digitalis, acedigal), z konvalinek nebo mořské cibule. Jsou většinou ve formě dražé nebo kapek.

Rada druhá: Dopřejte celému organismu pravidelné uvolnění a osvěžení.

Myslím na pravidelný sedmihodinový spánek, vycházky na čerstvém vzduchu, ranní rozvíčky celého těla (tudíž i srdce). Není dobré cvičit pouze nárazově a mnoho, vyplatí se cvičit 5 – 10 minut každý den, nezapomenout na dechové cviky, které masírují i sval srdeční. Dlouhodobě prováděné otužování a nejrůznější druhy koupelí srdeční činnost blahodárně ovlivňují. Navečer velmi dobře působí na celý organismus, zvláště na krevní oběh, koupele nohou v teplé vodě.

Rada třetí: Dopřejte svému tělu spánek v polosedě.

V této poloze ulehčíte nohám i srdci, nohy odpočívají a srdce v tomto sklonu trupu nejlépe spolupracuje jak s plícemi, tak i s mozkem. K mozku i k srdci je přiváděno dostatečné množství kyslíku, v organismu dochází k celkovému přeladění všeho nervstva do fáze naprostého klidu a odpočinku.

Rada čtvrtá: Varujte se velké únavy a jakéhokoli vyčerpání.

Při velké opakované únavě se v krvi začínají objevovat nejrůznější produkty látkové výměny z únavy, které neblahodárně působí na jiné buňky, zejména na tepny věnčité. Aby k těmto pocitům únavy nedošlo, je nutné, aby si každý sám rozvrhl den na čas věnovaný práci, čas k odpočinku a spánku, čas na ostatní činnosti.

Rada pátá: Ihned přestaňte kouřit, omezte a postupně vynechte zrnkovou kávu, nepijte alkoholické nápoje.

Dnes již snad každý ví, že nikotin je speciálně cévní jed. Snižuje elasticitu věnčitých tepen, napomáhá k nedokrevnosti určitých partií srdeční svaloviny.

Kofein v zrnkové kávě dokáže vybičovat buňky k dočasnému maximu, a to tím způsobem, že je povzbudí k vyšší činnosti, po které přichází krize. A právě v této krizi může mnoho lidí začít pociťovat první bolesti v oblasti srdeční krajiny.

Alkohol též ovlivňuje svalové buňky všech cév v organismu. Vede k dočasnému rozšíření srdečních tepen několik minut po jeho použití. Je zde nebezpečí vzniku chronického alkoholismu. Pak v organismu dochází k rychlému návyku na tuto látku.

Rada šestá: Dbejte na pravidelnou denní stolici.

Lidé, kteří trpí zácpou, by se měli zavčas svěřit lékaři. Zácpa totiž může souviset s celým komplexem nejrůznějších dalších onemocnění. Při zácpě dochází ke zvýšení krevního tlaku, který je způsoben tělesnou námahou. Několik dní nevyprázdňená střeva tlačí zespodu přes bránici na srdce, a tak znemožňují jeho pravidelnou práci. Ti, kteří trpí zácpou, by měli denně vypít skleničku vody s obsahem jedné lžice karlovarské soli, nejlépe ráno. Tělo tak dostane minerální látky, a ty vydatně rozhybou střeva. Tím se nakonec ušetří i srdce.

Rada sedmá: Kontrolujte pravidelně svou tělesnou váhu.

Jestliže máte nadváhu, pamatujte, že vaše srdce pociťuje velmi silně každé přebytečné kilo. Má tak totiž mnohem víc práce. Musí vynaložit mnohem více energie, aby všechna krev byla dostatečně a pravidelně rozvedena do všech končin lidského těla. U obezity může snáze docházet i k nedokrevnosti srdečního svalu a bolestem u srdce.

Rada osmá: Dbejte na správnou protisklerotickou dietu.

Je nutno stále častěji zařazovat do svého denního jídelníčku hodně zeleniny a ovoce, omezit moučné výrobky a nejrůznější moučné pokrmy. Jíst hodně luštěnin, sóju. Lidé nemocní se srdcem by neměli po 18. hodině pít žádné tekutiny, protože krevní oběh může být přetížen. Následkem bývají těžké sny, strach přicházející do spánku z neznámé příčiny.

Rada devátá: Zkuste být v životě šťastní.

Dokážete se těšit i z těch nejmenších denních maličkostí, rozdávejte radost a dobrou náladu. Odnaučte se mít zlost. Musíme si uvědomit, že právě ona zlost způsobuje velké zhoršení zdravotního stavu. Člověk musí umět odpouštět, nesmí podléhat slepé závisti. Ale jak na to? To nám napovídá rada desátá.

Rada desátá: Důvěřujte Bohu.

Často slyšíme pravdivé lidové přísloví: "Lékař léčí, Bůh uzdravuje." Ano, největším lékařem stále zůstává věčný, spravedlivý, dlouho milostivý Bůh. On vidí do "srdce" každého člověka, dává klid i smíření a zároveň občerstvení lidské duši. Bohu máme prosit a za vše děkovat. On dává člověku potřebný klid, pocit vnitřního vyrovnání, dává čistý a jasný cíl i smysl života. Nikdy nezapomeň: Tvůj lékař se může ve chvíli těžkosti opozdit nebo se nemusí dostavit vůbec, ale Tvůj Bůh je vždy schopen být u Tebe. Dělej s Bohem své osobní zkušenosti. Nezapomínej na slova bible: "Radostné srdce hojí rány, kdežto ubitý duch vysušuje kosti." (Přís 17,22) □

MUDr. Jan Miklánek

Miluj ho

Vašek seděl na okraji nemocniční postele, když jsem se s ním přišla rozloučit.

"Tak ty už jdeš domů?" zeptal se.

"Hm. Už se těším, ale bude se mi tu po vás všech stejskat."

"Tak se někdy zastav, dokud tu ještě budu."

"Dobře, ale ty už tu moc dlouho nebudeš."

"Jo? To si myslíš! Běže se mi dech," a sáhl do stolku pro Berodual. Trochu si vdechnul a já mu řekla: "To je ten Berodual tak dobrý, že se v tom vdechování vy astmatici tak vyžíváte?"

"No to teda ne. Je to pěkně nedobrý!"

"Nevěřím, mě by to určitě chutnalo."

"A to ti zas nevěřím já. Vsaď se, že po třech vdechování budeš mít dost."

"Jo?"

"Jo" řekl a podal mi lahvičku. A tak jsem si vdechla. Jednou, dvakrát, třikrát... Potom jsem to už raději nepočítala. Nevím ani, kolik těch vdechů bylo. Snad 50, možná 60. Vašek seděl na posteli a zíral. Nedokázal mě zastavit, i když se snažil moc a moc. Když jsem uznala za vhodné skončit, zeptala jsem se ho, jestli to může mít nějaké následky. On řekl, že asi na srdce, ale že to neví jistě, snad žádné. A tak jsem v klidu opustila odd. 4C navždy a šla jsem k babičce. Tam jsem chvíli pobyla a pak jsem se vydala domů. Ale už se mi stýskalo po kamarádech ze školy.

Proto jsem se rozhodla, že se ještě podívám do parku, kde se scházíme. Byl tam jen jeden kluk ze školy se svým kamarádem, Viki. Povídali jsme si a mně pořád nic nebylo. Najednou mně ale začalo nějak silně bušit srdce a v hlavě jsem cítila taky divné bušení. Ztratila jsem kontrolu sama nad sebou, nevěděla jsem, co dělám, ani co mluvím a když jsem se to dodatečně dozvěděla, divím se, že se ke mně Viki ještě hlásí. Poslední

věta, kterou si pamatuju, kterou mi řekl Viki, zněla: "Já vím, máš pravdu, asi jsem to tak neměl dělat." A pak už nevím nic. Probudil mě drsný hlas primářky a bolest v ruce od kapací infuze. Nejdřív jsem nechápala, co se se mnou děje, ale pak mi

byl hlas primářky jasný. Řekla mi: "Máš skvělého kamaráda, zachránil ti život. Chybělo jen málo a... Jestli jsi ho nenáviděla, teď ho musíš milovat". A na jedinou jsem si to uvědomila. Spala jsem, a tak jsem nevěděla nic o tom, co jsem udělala, ani o tom, že mi Viki zachránil život.

A vlastně tak nějak to – obzvláště vyjádřeno – je i v životě. Mnozí lidé také spí a nevědí, že dělají mnoho špatných věcí. Nevědí ani o tom, že jim Ježíš svou smrtí zachránil život a že mají skvělého "kamaráda". Spíš i ty? Probud' se a jestliže jsi doposud Ježíše nebral vážně, možná ho i nenáviděl, snižoval a nechtěl ho znát, miluj ho. □

Lenka Charvátová,

15 let, studentka obchodní akademie v Praze.

Ahoj, Tomáši, jak se vede?" Mínilm spolužák z vedlejší třídy. "Já se mám perfektně," nečekám ani na odpověď. "Našel jsem báječnou holku, je skvělá a máme se moc rádi. Musel bys ji vidět, hotový zázrak, nedá se to slovy vyjádřit. Promiň, spěchám, abych nepřišel pozdě a Jana na mě nemusela čekat." Končím svůj monolog a nasedám do příjíždějící tramvaje. Vždycky jsem

Sám

se zlobil, proč ty rachotiny nevymění, ale od té doby, co jsem poznal Janu, mi to nějak nevadí. Dveře se zavřely a já si až teď, když hledám volné místo, uvědomuji, že jsem nechal Tomáše stát samotného na zastávce. V jeho očích bylo něco bolestného, smutek a touha mi něco říct, nebýt sám.

Brzy však zapomínám. Jana bude určitě už čekat. Dnes mám v plánu ukázat jí nejmalebnější část za městem. Místo, které díky nedostatku financí nestačil stavební podnik pokrýt betonovou hradbou paneláků a asfaltových silnic. Starý mlýn s malou říčkou, kousek dál s nazeleňalou lagunou s lekníny. Malé údolí, kterým vede jen úzká pěšinka podél skal, končící vyhlídkou na nejbližší okolí.

"Tak co, mladíku, vy nevystupujete?" Až hlas řidiče mě probudil ze snění. "Promiňte," s omluvou opouštím dveřní prostor a s očima dokořán hledám

Janu. Po půlhodinovém čekání konečně přijíždí. Moc její omluvy nevnímám. Hlavně, že ji zase vidím. "To se může stát každému," říkám, zatímco ona trochu rozpačitě a pomalu souká slova v tom smyslu, že mi chce něco důležitého říct. Že jsem fajn kluk a že jí je se mnou dobře, ale ať už na ni nečekám. Pak vzpomněla pár hloupostí, co jí na mně vadí, a než jsem se stačil vzpamatovat, stála na schodech rozjíždějící se tramvaje. Na ostrůvku nás zůstala spousta, ale já byl úplně sám.

Proč je pro člověka tak těžké být sám? Proč je tak těžké udržet přátelství? S odstupem času přemýšlím nad zprávou v 1 Moj 2,18: "Řekl Bůh: Nemíj dobré člověku být samotnému." Člověk byl stvořen pro společenství, pro společnost s Bohem a lidmi. Protože jsme Boha opustili, máme problémy při hledání přátel. Proto je také jedním z největších problémů člověka samota, přestože lidí dnes přibývá a bydlí jeden druhému stále blíž.

Kolik času jsme ochotni dát k dispozici těm, kteří nás právě potřebují? My mladí většinou nemáme problém najít si nové přátele, kamarády, a tak vám možná připadá nudné číst o samotě člověka. Ale celé řadě zklamaných by stačilo tak málo, a už by se cítili zase lépe. Nemusí toho být mnoho, co může dát radost a sílu začít znovu. Stačí malá praktická pomoc, jindy pohlednice s přáním k narozeninám, dobré slovo, úsměv a teplo stisknuté dlaně. To je stále zdarma, i když ceny stoupají.

Ten večer jsem poznal sílu modlitby. Člověk nemusí být sám. Pán Ježíš nám rozumí v každé situaci. Je s námi v každé naší samotě a chce nám pomoci i v udržování přátelství. A co víc! On na nás čeká a chce se stát naším přítelem. Mrzí mě jen, že jsem tehdy nenašel čas o tom všem říct Tomášovi. □

Pavel Bárta

Omlouváme se čtenářům i auto-
rovi za nečitelnost článku v č. 1/92
a uvádíme jej ještě jednou.

Za technickou redakci
Ing. Pavel Bárta

Mám vás ráda, lidi

Jsem tak šťastná, že mohu žít, že
jsem zdravá, že mám někoho, kdo
mne má rád. Proto nerada vidím
lidi, kteří se mračí, hádají a zatěžují
problémy, které by vůbec nemuseli mít.

Proč byste se nemohli takovým
problémům vyhnout?

Když se budete na svět smát, i on
se začne smát na vás. Možná si říkáte,
k čemu mi to bude? Tak dlouho už
jezdím po starých kolejkách, na co bych
měl najednou začít jezdit po úplně
nových a najednou se dívat na svět
úplně jinak? Proč? Vždyť i na těch sta-
rých kolejkách se někdy zasměju a třeba
i často. Ale já teď myslím na to, aby-
ste se cítili ve své duši šťastní, a to se
nemusíte ani kdovíjak smát, i když
smích je zdravý. Na to, abyste se mra-
čili, je prý potřeba 72 svalů a na to,
abyste se smáli stačí pouhých 14 sva-
lů. "S úsměvem jde všechno líp," se
říká. A je to pravda. Ale ještě líp vám
to půjde, když si každé ráno uvědomí-
te, jak nás Bůh má rád, že nám tento
den přidává k životu. Kdyby Bůh chtěl,
už bychom nemuseli druhý den vstát.

A proto bychom měli být vděční
Bohu za jeho dar a každý den prožít na-
plno. Asi tak jak to napsala paní Kel-
lerová: "Použij svoje oči tak, jako kdy-
bys už zítra měl být slepý. Poslouchej
hudbu, hlasy a zpěv ptáků tak, jako
kdybys měl už zítra být hluchý. Dotý-
kej se každého objektu tak, jako kdy-
bys zítra měl ztratit cit v rukách. Vní-
mej vůni květin a chuť každého jídla
tak, jako kdybys už zítra neměl mít
v jazyku cit." Měli bychom být tak šast-
ní, vždyť je to tak obrovská zkušenost,
že nám Bůh přidává další den k naše-
mu životu.

Někdy na tuto zkušenost zapomí-
náme a ani si to neuvědomujeme. Čas-
to si ráno na našeho nejlepšího Přitele
ani neuděláme čas a jen s rukou na
klice, v hrozném spěchu, abychom ne-
přišli pozdě do školy, odemleme ně-
kolik slovíček. Tomu se říká lidská vdě-
čnost. Měli bychom si na našeho Spasi-
tele udělat čas, vstát o čtvrt hodiny
dřív to nám přece nic neudělá. On za
nás trpěl a my bychom si na něj ani o
tu čtvrt hodinku nepřivstali? Mám Boha
ráda a jsem mu za každý den vděčná, i
když na to mnohdy zapomínám, on mi
to odpouští a jde se mnou přes všech-
ny propasti života dál.

Chtěla bych se s vámi rozloučit
jednou nádhernou básní od neznámé-
ho autora:

"Trochu víc citlivosti, trochu míň
krutosti.

Trochu víc dávání, trochu míň
chamtivosti.

Trochu víc dobrotějšnosti, trochu
míň sobeckosti.

Trochu víc smíchu, trochu míň
pláče.

Trochu víc květů, které ulehčí ži-
vot, a potom jich bude míň na hro-
bech, které jsou na konci cesty." □

Lud'ka

V čem spočívá velikost Jana Amose Komenského?

Kdykoli slavíme výročí nějakých velikánů, mám dojem, že slyšíme většinou jen zjedno-
dušená hodnocení a povrchní charakteristiky jejich osobností. Popularizující výklady
velkých postav jsme se naučili přijímat už ve škole. Popisy různých králů, vojevůdců ne-
bo filozofů a spisovatelů byly stručné. Asi proto, aby se je žáci lehce naučili, zapamatovali a mohli je
snadno rozlišovat. Pro děti je tento způsob jistě vhodný. Dospělí však jsou – nebo měli by být – ná-
ročnější a kritičtější. A mluvíme-li letos o Komenském, měli by to být právě křesťané a zvláště protes-
tanté, kteří jsou citliví na povrchnost hodnocení takového muže, jakým byl Jan Amos Komenský.

Objektivní výklad jsme čekali od odborníků – historiků. Jenže v minulých letech byli při-
pouštění ke slovu hlavně marxističtí historikové nebo kmenologové. Jejich výklad Komenského
začínal vždy tím, že to byl v první řadě pedagog, humanista, potom filozof, spisovatel a nakonec
(někdy jen tak mimochodem a někdy vůbec ne), že byl také hluboce věřícím člověkem, křesťá-
nem a teologem. Celé dvě generace vyrostly pod vlivem školství, které v podstatě připomínalo
jen Komenského přínos v pedagogice. Proto byl také den jeho narození (28.3.) poctěn titulem
Den učitelů. Vystihuje takové hodnocení celou velikost jeho díla? Kým Komenský skutečně
byl? V čem spočívá základ jeho duchovní a myšlenkové aktuality a síly?

Samozřejmě, že Komenský byl vynikajícím pedagogem, vychovatelem a organizátorem
školství. Stejně tak pravdivé může být pro Komenského označení humanitní filozof, filozof
lidskosti. Mohli bychom o něm hovořit i jako o mluvčím vlastního národa. Všechna ta označení
jsou z určitého pohledu přiměřená, a přesto zdaleka neodpovídají na naše otázky. Naopak,
vyvolávají ještě další otázky: Odkud čerpal Komenský inspiraci pro tak velkolepé pedagogické
dílo? Proč vůbec kladl tak silný důraz na vzdělání?

Jestliže jsme označili Komenského jako filozofa, hned se vynořuje touha vědět, co ho vedlo
k tak obrovským pansofistickým (vševědným) myšlenkovým projektům? A pak: Jak vysvětlí-
me ty myšlenkové soustavy Komenského, které obor filozofie přesahují? Že Komenský je víc
než filozof, přiznal i tak racionalistický myslitel, jakým byl jeho současník René Descartes. Po
rozpravě s Komenským mu řekl: "Já za okruh filozofie nevykročím, bude tedy u mne jen část
toho, čeho u tebe celek."

Byl tedy Komenský teolog? Ano, tvrdil to o sobě. Ale přitom nezapadl do žádného z re-
formačních teologických směrů. Patřil do jednoty bratrské, kterou chápal jako pokračovatelku
Husovy reformy. Jenže i tu její nepřátelé rozehnali a on jako její "nešťastný poslední senior"
psal její závět: Křesťanům umírajícím matky.

Do problémů se dostává také ten, kdo chce v Komenském vidět především obránce českého
národa. Přestože Komenský napsal: "Jádrom okrsku zemského je Evropa, srdcem Evropy
Německo, srdcem Německa Čechy, srdcem Čech Praha," i když se vždycky ptal "čím poslou-
žím svému národu", zároveň u něj čteme, že "ne o jeden národ činiti jest, ale o všechny".

Naše otázka v záhlaví článku tedy není jednoduchá. Ať u něj rozpoznáme jakoukoliv roli,
vždy ji ještě nějak překročil. Proto i odborníci se vypořádávali s Komenského činností, která se
rozprostírá na nejrůznějších rovinách, jen stěží. Dr. Amedeo Molnár, profesor církevních dějin,
jejich úsilí hodnotil slovy: "Drobné odbornictví kmenologické se zpravidla stačí pohybovat
jen po některé z těchto rovin."

Nezapomeňme však v našem hledání na samotného Komenského. On sám při pohledu do
labyrintu světa své poznání přenášel z jedné oblasti do jiných oblastí života. Jeho snaha
postihnout vše je nepřehlédnutelně vyjádřena už v titlech jeho děl: Všenáprava, Vševěda, Svět
v obrazech, Labyrint světa, Divadlo veškerenstva,... mluvil o univerzálních pojítkách vzdě-
lanců, států i církve. Když si to vše uvědomujeme, musíme se znovu ptát, odkud Komenský
čerpal tuto nadčasovost a všeobšáhlost?

Není možné odpovědět jinak, než že velikost Komenského spočívá ve skutečnosti v jeho
víře ve velkého Boha, absolutního Stvořitele a Pána. Pro Komenského byl svět Božím světem,
Božím dílem. Svět pokládal za pole, v němž Bůh uskutečňuje své plány. Tyto plány oslovily
také jeho srdce, a on na to Boží oslovení reagoval. Je známo, že už ve svých dvaceti pěti letech
vyznal: "Já, co činím, z nucení svědomí činím."

Z tohoto vnitřního obdivu Boha a jeho díla, které mezitím četní myslitelé rozdělili do
různých oborů, pramenily Komenského snahy pedagogické, filozofické, teologické atd. Z víry
v Boha jako základu veškerenstva vychází jeho zájem o globální poznání a globální reformu.

Kdybychom chtěli být přesnější, měli bychom říci, že Komenského myšlenková práce
souvisí s jeho křesťanstvím, konkrétně s pojetím křesťanství, jak ho reprezentovala jednotna
bratrská. Profesor evangelické fakulty, František Žilka, napsal: "Křesťanství jest klíč, jenž nám
pomůže otevřít pohled do celé duševní dílny Komenského." Proto žádný badatel, student a
čtenář to východisko nemůže pominout. Chce-li kdo Komenskému správně rozumět, musí začít
právě zde. Potom smíme mít naději, že i jeho čtenáři budou inspirováni tím nejhlubším a nej-
silnějším důvodem pro lidskou aktivitu, plní a horlivost v práci i na cestě za poznáním.

Komenského velikost poznáváme v jeho upřímném studiu bible, v poznání Boží lásky, kterou
obdržel skrze Ježíše Krista, a v osobním modlitebním životě. Když právě to byly kořeny, z kterých
vyrůstala velikost Jana Amose Komenského, je možné, abychom se dočkali i dalších velikánů.
Bůh, v kterého Komenský věřil, se nemění. Je stejný včera, dnes i na věky. □

Dušan Kučera

Abeceda Abeceda

Podstatné jméno umění je odvozeno od slova umět. Na rozdíl od umění se však slovo umět nedá jen tak pověsit na stěnu v obyvacím pokoji ani postavit do zahrádky mezi květiny jako pověstný sádrový trpaslík. A přece, zdá se mi, že nebude na škodu, když k našemu "abecedovému" uvažování vyberu to podstatné jméno.

u...umění.

Ano, chodíme se dívat na umění do galerií, výstavních síní a muzeí. Spěcháme ho navečer poslouchat do koncertních síní nebo divadel, a když už se nám nechce večer "vytahovat paty z domu", zmáčkne knoflík televize a máme umění doma. "Tak, pěkně v teple a lacině."

Naše stárnoucí století slovo umění užívalo velmi často. Častěji než staletí předešlá. Galerie, koncertní síně a muzea jsou toho svědectvím. Snad byla v přemíře vzhlížení k umění ukryta touha po jistotě, kterou minulá století nacházela v Bohu. Z "komediantů" se staly "světové hvězdy", z dobrých řemeslníků alespoň zasloužilí umělci, z muzikantů koncertní mistři. Ne, ne, neupírám "lidem tvořivým", tedy, ano, umělcům, jejich jedinečné schopnosti. Kdepak. Hledám jen hodnoty, které se za slovem umění ukrývají... a nebo neukrývají?

Když už jsem se zmínil o našem stárnoucím století, řeknu vám, žijeme ve zvláštní době. Neznám v dějinách časové období, v němž by lidé tolik uctívali umění, v němž by ho tak horlivě shromažďovali jako v našem období. Neznám však v dějinách jiné časové období, v němž by si lidé sobě navzájem připravili tolik bolesti a utrpení jako právě v tom našem.

Goebbels, ministr propagandy fašistického Německa a velmi blízký Hitlerův spolupracovník, miloval umění. Byl vášnivým sběratelem obrazů, ovšem... a to je ten paradox našeho století. Goebbels dokázal pohybem ruky, ve jménu čistoty rasy, poslat tisíce lidí na smrt. Goebbels je mrtev. Obrazy visí v galeriích. V našich silách už však není, abychom i utrpení, bolest i nenávist pověsili na pořádnou skobu v nějakém věhlasném muzeu.

Brzy nás obyvatel Země bude sedm miliard, pak ještě rychleji osm, a pak... Čeká nás jednadvacáté století. Nejen díky rychlým dopravním prostředkům budeme mít k sobě navzájem stále blíž. Ale bible se ptá: "Půjdu spolu dva, jestliže se nedohodí?" (Am 3,3)

Mám rád umění. Miluji Beethovenovy symfonie, Mozartovy klavírní koncerty, s potěšením jsem se díval na vzácná díla v Louvru. Vím však, stále jistěji to vím, že je to málo. Málo pro příští století. Pro budoucnost si chci odvážněji přát mnohem víc: "Milovati budeš bližního svého jako sebe samého." (Řím 13,9)

Vím, jako správné děti tohoto století se tváříme na zprávu z bible o "milování svých bližních" skepticky. Máme své zkušenosti... "Sousedka z třetího patra je přímo nesnesitelná, a tchýně..., o té raději ani nemluví..."

Schopnost milovat své bližní je úžasný dar. Stejně jako schopnost malovat, psát, provozovat hudbu nebo tesat do kamene. Bible o takovém obdarování často hovoří. Ke skutečnému umění, jak by vám asi každý Bohem obdarovaný umělec potvrdil, patří ovšem také tvrdá práce. Říkáte, že vy k těm šťastně obdarovaným nepatříte a své vlastní práce máte až nad hlavu?

Mám pro vás potěšující zprávu. Velmi brzy se otevrou brány... ne, ne, kdepak muzea..., otevrou se brány jedné velké školy pro všechny, kterým už bylo málo poslouchat Beethovena nebo toulat se Louvrem. Učitelem v té škole (bible školu nazývá nebeským královstvím) bude Ježíš Kristus. On bude učitelem s patřičným vzděláním a dokonalou praxí. Věřím, že se brány té školy otevrou velmi brzy. Začíná nám být tady na zemi těsno a jakkoliv budeme mít k sobě stále blíž, k dokonalé lásce máme daleko.

P.S.

Já se na tu školu už moc těším.

Jan Bárta

Svoboda

Svoboda... To slovo dnes slyšíme skloňovat ve všech pádech. Máme svobodu, po které jsme tolik toužili...

Ale co je to vlastně svoboda? Každý si ji představuje jinak: Ten chce mít svobodu, aby mohl cestovat, kam se mu zachce, onen zase, aby mohl říkat, co chce, a další, aby mohl dělat, co chce a kdy chce.

Svoboda je nádherná věc, ale – žel – můžeme ji zneužít nebo užít špatně.

Když tak přemýšlím nad tou naší svobodou, moc bych si přála, abychom to krásné slovo pochopili správně a také je dokázali správně ve svém životě realizovat. (Jak 2,12: "Mluvte a jednejte jako ti, kteří mají být souzeni zákonem svobody.")

Svobodně dýchat zas –
a po tolika letech...
Každý ten doušek
málem brozí zalknutím.
Jen vůni a krásu
hledat v rudých květech –
nic víc mne vidět
už nikdo nenutí...
Svobodně mluvit –
svobodně myslet a žít.
Umím to vůbec?
Někdy se trochu bojím.
Snadnější bývá totiž
o svobodě snít –
než prožívat ji,
ať cokoli to stojí.
Ta moje svoboda
nemusí být ta pravá,
když na jiné se pítom nedívá,
když raději bere –
než druhému dává
a jenom svoje ruce zahřívá.
Svoboda – to je mnohem,
mnohem víc
než jenom: tohle mám –
a tohle mohu...
Vždyť často právě ten,
kdo nemá nic –
je svobodný
a šťastný ve svém Bohu...

Pod křížem stojím –
kam svobodně kdysi šel
i za mne Ježíš Kristus umírat...
Kdyby můj život
stejným tónem zněl –
mohla bych více
svobody si přát?

Věra Gajdošíková

Z Ukrajiny a Lotyšska

Statistika o situaci církví na Ukrajině a v Lotyšsku nás informuje o bohatém náboženském životě jejich obyvatel. Na Ukrajině se věříci soustřeďují v obcích (farnostech nebo sborech). Tak např. nejvíce registrovaných obcí měla Ukrajinská pravoslavná církev (5 031). Následovala Ukrajinská katolická církev východního obřadu s 1 912 obcemi. Baptisté měli registrováno 1 031 sborů. Letniční křesťané 453, katolická církev latinského obřadu 313, adventisté sedmého dne 230 sborů. Uvedené statistické údaje byly publikovány v souvislosti s přijetím nového ukrajinského zákona o svobodě svědomí a náboženských organizací. O obnově náboženského života na Ukrajině svědčí i některé další údaje ze života jednotlivých církví: V současné době se staví v zemi více než 700 kostelů nebo modliteben. Třicet státům uznaných církví provozovalo 35 vzdělávacích institutů, na nichž studovalo více než jeden tisíc budoucích duchovních. Činných bylo 57 charitativních organizací.

V Lotyšsku bylo v roce 1991 registrováno mezi jinými v Lotyšské evangelické-luterské církvi 202 sborů, v římskokatolické církvi 179 farností, baptisté měli 60 sborů a adventisté s.d. 23 sborů. K uvedenému datu byly otevřeny 4 židovské synagogy.

Čtvrtá lékařská loď adventistů na Amazonce

Z Manausu, přístavního města v Brazílii, se dovídáme, že adventisté v Brazílii zakoupili čtvrtou lékařskou loď, která jako větší pojízdné ambulatorium je určena pro řeku Amazonku. Provoz lodi zabezpečují dvě pracovní skupiny mezinárodní organizace adventistů – dobrovolníků, zvané Maranatha (Maranatha Volunteers International). Loď pojmenovaná "Luzeiro" jakož i její sesterské lodě brázdí obrovské vodní maso Amazonky, dlouhé 6500 km. Nezapomíná ani na četné její přítoky. Kromě těchto lékařských zařízení vydrží brazilští adventisté šest nemocnic, kde je na 500 lůžek, k tomu ambulatoria, zubolékařské stanice a mobilní kliniky. Z Manausu, kde je také letiště, jsou vysíláni i "létající lékaři". K dalším zařízením brazilských adventistů, kterých je přes půl milionu, patří sirotčince, domovy důchodců, nakladatelství a tiskárny, továrny na zdravé potraviny, 20 vyšších odb. škol a seminářů. Jejich pedagogické působení se projevuje ve 430 základních školách, které navštěvuje na 100 000 žáků.

Pomoc obětem tajfunu na Filipínách

Léky v hodnotě 60 000 marek, 3 000 příkrývek a 3 velké stany poslala adventistická organizace pro pomoc postiženým – ADRA – z Německa do Filipín, aby pomohla obětem tajfunu. Kromě toho zaslala 2 500 stanů střední velikosti a vybavila potravinami 4 000 rodin. Lékaři se starají o oběti po stránce zdravotní. Tajfun si vyžádal na 5 000 lidských životů a připravil o přístřeší 120 000 lidí. Je to nejhorší katastrofa za posledních 15 let.

V Estonsku byla založena biblická společnost

Za pomoci šesti křesťanských církví byla založena biblická společnost v baltické republice Estonsko. Je to radostná zpráva, kterou se dovídáme z ledna r. 1992 ze Stuttgartu. V sousedním Lotyšsku byla založena biblická společnost už v r. 1989, tedy ještě v bývalém SSSR. Na území rozpadlého Sovětského svazu je Estonsko už šestou zemí, kde byla zřízena biblická společnost. Všechny dostávají finanční pomoc ze Západu. Z Finska do Estonska poslali zasluku 150 000 biblí, aby měli "do začátku". K Estonské biblické společnosti patří vedle církve luterské i církev adventistů s.d.

Hlavně nežít ve schizofrenii

Ze sociálního časopisu "Člověk 92" uvádíme několik zajímavých myšlenek (autor nepatří do řad věřících): Návrat k náboženství, mnohdy až překotný, se stal trochu módní záležitostí. Oprašují se citáty z bible, ve školách probíhají hodiny věrouky, v televizi sledujeme různé církevní akty. Proč ne, věřit v cokoli pozitivního je určitě správné. Jenomže... Chybí mi to podstatné. Návrat k náboženství nechápu jako přebírání různých a drmolání modliteb nebo vysedávání v kostele. To podstatné by mělo být navrácení křesťanských zásad do každodenního života. Pro začátek by stačilo ono desatero přikázání. Ale jaká je skutečnost? Sáhne si do svědomí. Bují národnostní spory, roste kriminalita, množí se projevy rasismu. Nebo co si pomyslet o lidech, kteří balasné protestují, když se v blízkosti jejich příbytků mají usídlit nějak postižené děti? Láska k bližnímu najednou jaksi vyprchala.

Ekumenická rada Polska za odluku státu a církve

Před "totalitními snahami" polské katolické církve varoval ředitel Polské ekumenické rady, Andrzej Wojtowicz, na zasedání Evangelické akademie severního Polabí v Bad Segebergu. Evangelický teolog měl projev na téma "Křesťané v Polsku k současné ekumenické situaci" a postavil se proti snahám udělat po pádu komunismu z Polska katolický stát. Rada, kterou zastupuje, je složena ze sedmi nekatolických církví.

Bible pro sovětské vojáky v Německu

Německá biblická společnost se rozhodla darovat sovětským vojákům, kteří jsou dosud na území bývalé NDR, Nové zákony. Nákladní vlak se 48 000 výtisky opustil Drážďany, aby rozvezl na místa, kde jsou ještě sovětské vojáky, tento vzácný dar. Podle průzkumu je touha po biblích u vojáků velká.

Hlas od východu slunce

Jak to bylo v r. 1971: Adventistické světové vysílání AWR (Adventist World Radio) si dává za cíl přinést evangelium o Ježíši Kristu i lidem za "železnou oponou" na Sibiři a celém východě bývalé SSSR. Samozřejmě, oslovuje lidi rozhlasem pouze zvenčí. Úspěch je slabý, protože mezitím byla vybudována vládou silná rozhlasová stanice hluboko na Sibiři: Novosibirsk. Ta vysílá komunistickou propagandu nepřetržitě na všechny strany. Má k dispozici i silné rušičké stanice.

A jak to bylo v r. 1991, tedy po dvaceti letech? Mohutná sovětská říše se rozpadla. Najednou je všechno jiné. Dveře na Východě se otevřely. V listopadu jsem navštívil se dvěma ruskými spolupracovníky z AWR rozhlasovou stanici v Novosibirsku. Ředitel rozhlasu nás přijal v konferenční místnosti. To bylo ještě před třemi lety pro nějakou návštěvu ze Západu naprosto nemyslitelné. Celý areál rozhlasu byl pro cizince uzavřen. Dnes s námi jednají velice přátelsky. Všimám si různých zařízení a srovnávám je s naším západním standardem. Technické zařízení je staré více než 35 let. Přes těžké hospodářské podmínky se zaměstnancům daří udržovat vysílačku ještě schopnou provozu. Rušení a propaganda přestaly. Hodně vysílacího času je nevyužito.

Dohodli jsme se a písemně stvrdili, že AWR – naše adventistické vysílání – bude vysílat denně několik hodin. Od ledna 1992 vysílá AWR program v 9 jazycích.

AWR posílá srdečný pozdrav ze Sibiře!

Claudius Dedio,
ředitel AWR

Draží přátelé,

ráda čtu časopis Znamení doby. Při letošním 1. čísle jsem byla zklamaná, protože některé části textu jsem nemohla přečíst. Byly totiž přetištěny jiným barevným textem nebo barevnými obrázky.

Velmi Vás prosím, abyste tuto závadu odstranili, aby text byl čitelný i pro lidi se slabším zrakem a také pro starší generaci.

Moc Vám děkuji... D.B., Zlín

Vážená redakce,
ved. redaktor Luděk Svrček,
a tech. redaktor Pavel Bárta.

Jsem dlouholetou čtenářkou Znamení doby, pamatuji ještě ten větší formát. Včera jsem si koupila první číslo časopisu Znamení doby a jsem moc zklamaná (obsahem ne, ale) tou Vaší novou úpravou, že to nelze díky přetištěním na některých stranách vůbec přečíst!

Bývalo to v jemnějších barvách, čitelnější. Rozmyslím se, když polovinu z toho nepřičtu, mám-li časopis Znamení doby ještě kupovat?

S pozdravem čtenářka B.R.,
Nymburk

Vážený pán Ing. Bárta

Obracím sa na Vás ohľadne úprav Znamenia doby. Kontrolujete vôbec prvý výťahok časopisu? ... Skúste v čísle 1/1992 si prečítať na strane 14 a 15 okrem Mesom Rom tie druhé dva články. Ani z orlím ostrozrakom pri veľernom zvetle sa to nedá. K čomu je dobrá ta hrubá prelať veľkými písmenami cez drobný text článkov? Prosím, neopakuje to viac. Ďakujem!

Š., Trenčín

Vážení čtenáři,

je nám opravdu velmi líto, že došlo k tomu politováníhodnému počínu v prvním čísle našeho časopisu v tomto roce. V důsledku méně či více složité komunikace s tiskárnou se může stát, že dojde k diferenciaci v určení odstínu dané barvy. Nebylo záměrem vytisknout nečitelný text. Barva měla být samozřejmě světlejšího odstínu. Protože dodáváme podklady vnitřní části k bezkorekturnímu otisku, není možnost kontroly, ani případné spětné korektury. Každopádně je Vaše kritika na místě. Za výsledek se Vám tedy velmi omlouváme a věříme, že v budoucnosti budete s naší prací spokojenější.

Pavel Bárta, Luděk Svrček,

NABÍDKA

TÍM VŠE ZAČÍNÁ

Tinie de Vries

Biblické příběhy
k předčítání
a vyprávění dětem
předškolního věku.
Krásně ilustrovaná
příručka pro rodiče
a vychovatele.

202 stran, cena Kčs 40,-.

ČTENÍ

pro děvčata a kluky

Velmi přitažlivá
pestrobarevná
příručka pro děti
sestavená z vybraných
článků Znamení
doby s nejrůznějšími
doplňovačkami,
křížovkami a rebusy.

48 stran, cena Kčs 19,50.

KAŽDÝ TOUŽÍ PO ŠŤESTÍ

G. Hampel

Ilustrovaná knížka
o vztazích mezi
chlapci a dívkami,
o lásce a tajemství
šťastného manželství,
o biblickém pohledu
na sexualitu.

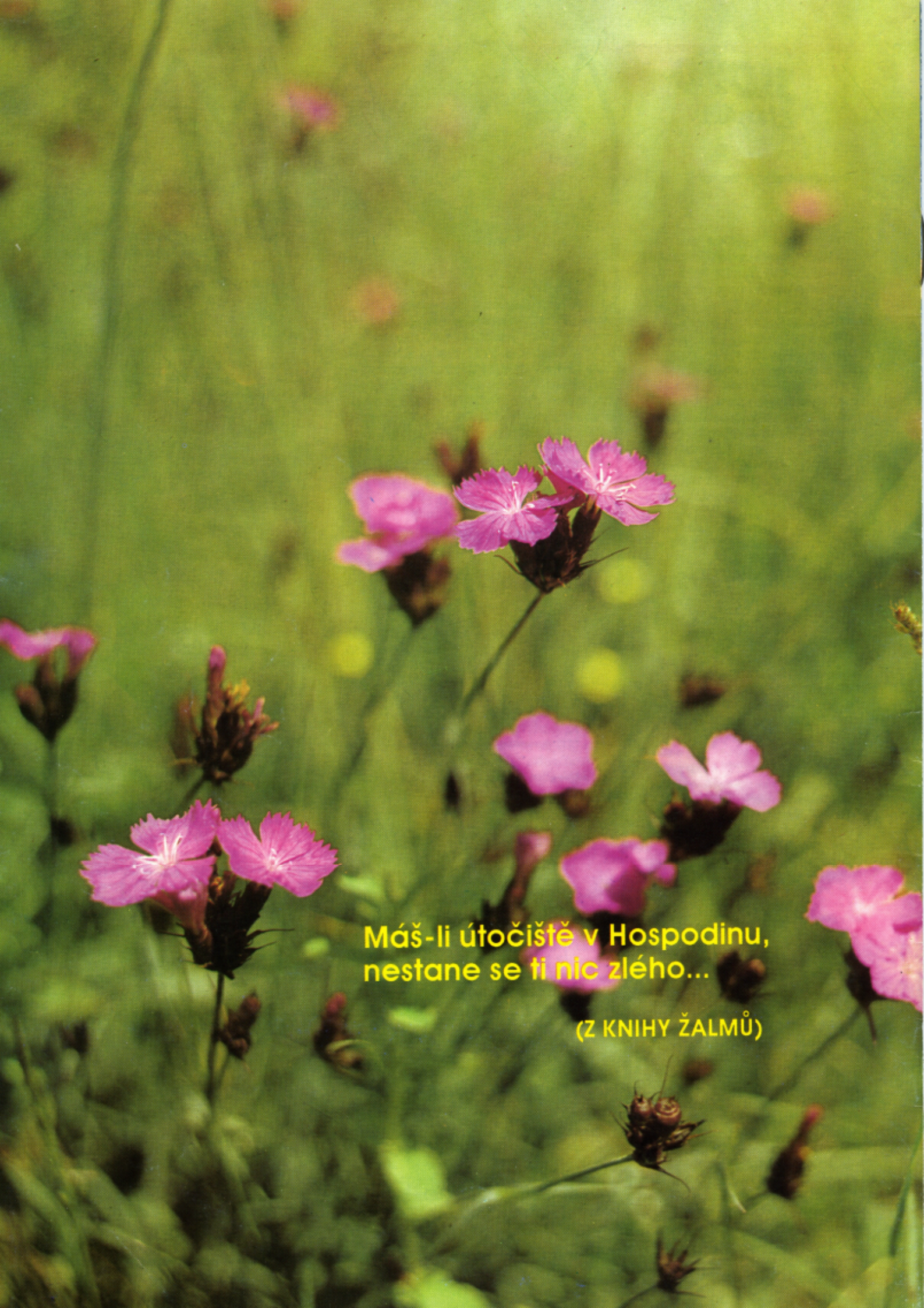
96 stran, cena Kčs 22,-.

PROČ VĚŘÍM

J. Doubravský

Pět úvah
odvysílaných
v ČST
na jaře '90.

48 stran, cena Kčs 14,-.

A photograph of a field of pink flowers, likely Dianthus, with green foliage in the background. The flowers are in various stages of bloom, with some fully open and others as buds. The text is overlaid on the lower right portion of the image.

Máš-li útočiště v Hospodinu,
nestane se ti nic zlého...

(Z KNIHY ŽALMŮ)